

คู่มือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน
ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและแรงงานนอกระบบการศึกษา

‘เรียนรู้ตลอดชีวิต’

แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย
จังหวัดสกลนคร-นครพนม

คู่มือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน
ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและแรงงานนอกระบบการศึกษา

**‘เรียนรู้ตลอดชีวิต’
แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำ
ในสังคมไทย**

สารบัญ

4

- **ทรรศนะพื้นฐานว่าด้วยชุมชนเป็นฐาน
คนและการศึกษาเพื่อความเสมอภาค**

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ผู้จัดการโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรม
ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

8

- **บทเรียนการทำงาน
‘ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน’**

19

- **ยกคณนาสู่ตลาดออนไลน์ By ข้าวเหนียวเดอ Grill**

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร

30

- **‘จับคู่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่’
โมเดลการขายในยุค Digital Disrupt**

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร

39

- **‘ก.กก บึงกาฬ’
แบรนด์ไทยหัวใจสายกราฟต์**

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

49

- **สร้างอาชีพ ‘ผู้ดูแลกลุ่มฟุ้งฟิง’ รับมือสังคมสูงวัย**

มหาวิทยาลัยนครพนม
(วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม)
จังหวัดนครพนม

สารบัญ

59

- ก้าวที่กล้า...สู่แรงงานมืออาชีพ
มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม

71

- โครงการประสานงานเครือข่ายเชิงพื้นที่
เพื่อพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา พ.ศ. 2563
ดร.เนตรดาว ยั่งยืน
ผู้ประสานงานเครือข่ายการทำงาน
เด็กนอกระบบการศึกษา 41 เครือข่าย กสศ.

79

- ‘เรียนรู้ตลอดชีวิต...อยู่ที่ไหนก็เรียนได้’
สร้างการเรียนรู้รอบกรอบเพื่อไม่ให้คนตกขอบการศึกษา
ศูนย์การเรียนรู้ชี วยาย เอฟ

94

- พื้นที่ต้นแบบศึกษาดูงานด้านเด็กและเยาวชน
โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา
โดยเครือข่ายเชิงพื้นที่ : ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด
บริษัท เอสไอแอลซี จำกัด (SILC)

ทรงคนะพื้นฐานว่าด้วย ชุมชนเป็นฐาน คน และการศึกษาเพื่อความเสมอภาค

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ผู้จัดการโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

โอกาสดีสามปีที่ผ่านมาเป็นช่วงเวลาที่มี กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ดำเนินโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน มุ่งสร้างโอกาส สร้างงาน สร้างชุมชนให้แก่กลุ่มเป้าหมายประชากรวัยแรงงานที่ยากจนด้อยโอกาสและได้รับผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจ ผ่านการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based) ช่วยเหลือกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ด้อยโอกาส รายได้ต่ำ และเป็นผู้ว่างงานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งให้ชุมชนสามารถยกระดับการประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนานวัตกรรมโมเดลทางธุรกิจระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

ในส่วนข้าพเจ้านับเป็นบุญกุศลใหญ่หลวงที่ได้รับโอกาสมาอยู่ในนิเวศการเรียนรู้ใหม่นี้ จึงขอโอกาสได้สะท้อนมุมมองต่อเรื่องชุมชนเป็นฐาน ผู้คน และการศึกษาเพื่อความเสมอภาค พอสังเขปดังนี้

‘ชุมชนเป็นฐาน’ เป็นระบบสังคมที่ร่วมเรียนรู้ดูแลเผื่อแผ่แบ่งปันเป็นด้านหลัก ด้วยมโนสำนึกของผู้คนที่อยู่ร่วม อยู่รอด และรุ่งเรืองไปด้วยกัน รู้สึกรักใคร่ มีกันและกัน ผูกพันเป็นญาติพี่น้อง ผองเพื่อน ร่วมคิด ร่วมคุย ร่วมปฏิบัติ จัดการทั้งเรื่องพื้นฐานการดำรงชีพไปจนถึงปฏิบัติกิจทางศาสนาและดำรงรักษาความเป็น

สถาบันชุมชน กฎกติกา วัดวาอาราม และ
ทรัพยากรแหล่งทำมาหากินให้สามารถเอื้อ
ให้ชุมชนเป็นที่ยู่ที่กินและที่พักพิงใจได้
อย่างมั่นคงรอบด้าน ก่อเกิดความจำเริญ
ทั้งมิติเศรษฐกิจและจิตใจ ทั้งอาหารการกิน
น้ำดื่ม เงินทุน ที่ดิน การผลิตและการตลาด
และการศึกษาเรียนรู้

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

รูปธรรมในชุมชนที่ก้าวหน้ามีภาพ
ระบบพื้นฐานต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี เช่น ระบบ
ที่ดินชุมชน ป่าชุมชน ประปาชุมชน ประมง

ชุมชน กองทุนชุมชน พลังงานชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ฯลฯ ระบบรากฐาน
ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และให้คนในชุมชนเติบโตอย่างเต็ม
ศักยภาพบนฐานการจัดการดูแลตนเองที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะมีพื้นฐาน
รากฐานทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมหรือระบบความสัมพันธ์ที่หล่อหลอม
กลมเกลียวเกื้อกูล กำกับดูแล เปรียบประหนึ่งคล้ายคลึงพืชพันธุ์ที่เติบโตและงอกงาม
ได้ในแปลงปลูกที่อุดมสมบูรณ์ ดินดำ น้ำชุ่ม แสงแดดที่เพียงพอเหมาะสม

ในขณะที่ภาวะปัจจุบันโลกทางเทคโนโลยีและระบบข้อมูลข่าวสารและ
การเรียนรู้ก้าวหน้า กว้างไกล ทันทีทันใด ไม่จำกัดพื้นที่และเวลา สามารถเข้าถึงได้ง่าย
ทำให้การติดต่อพูดคุย ค้าขายหรือทำกิจกรรมใด ๆ สามารถทำได้รวดเร็ว นับเป็นโลก
ที่ขยายโอกาส ขยายขอบเขตและความสามารถในการ **‘ความเป็นชุมชน’** ขึ้นมา
ซึ่งในโลกใหม่ **‘ชุมชน’** มีความหมายใหม่กว้างขวางว่องไวมากกว่าเดิม ก่อให้เกิด
การเชื่อมโยงสร้างพื้นที่การพูดคุย พื้นที่เรียนรู้ ระบบปรึกษาหารือ ทำความเข้าใจ
และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ใช้ต้นทุนต่ำ สามารถดำเนินการข้ามพื้นที่ชุมชนเดิม
ข้ามท้องถิ่น ข้ามประเทศ ทั่วโลก โอกาสทางการศึกษาเรียนรู้ของผู้คนเปิดกว้าง
อย่างไม่เคยมีมาก่อน

อย่างไรก็ดี เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าก็สร้างการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ไม่แน่นอน
ซับซ้อน คลุมเครือ สร้างความเหลื่อมล้ำของคนรู้และคนไม่รู้ คนที่ขาดโอกาส และ
ผู้มากด้วยโอกาส และมีความจริงปนกับความเท็จที่ยากจะแยกแยะมากขึ้น

■ ■

**ความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งยวด คือ ความเร็วและรอบด้าน
ของการจัดการการเรียนรู้และปรับตัวของผู้คนให้สามารถ
ดูแลตนเองและมีส่วนร่วมสร้างสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และกำหนดทิศทางของตนเอง**

■ ■

ความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งยวดก็คือ ความเร็วและรอบด้านของการจัดการการเรียนรู้และปรับตัวของผู้คนให้สามารถดูแลตนเอง และมีส่วนร่วมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และกำหนดทิศทางของตนเองจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นการรวดหวัง หรือจินตนาการให้โครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานจะเป็นการทำงานที่ใช้การพัฒนาอาชีพเป็นเรื่องพื้นฐานเริ่มต้นให้ผู้ยากลำบากได้เรียนรู้ ให้สามารถตั้งรู้ ดูแลตนเอง เป็นสมาชิกที่มีเมตตา มีสติปัญญา ก้าวหน้ากระตือรือร้นพร้อมร่วมดูแลตนเองและสังคม เป็นพลเมือง (Active Citizen) และพลโลก (Global Citizen) ที่เปี่ยมด้วยพลังสร้างสรรค์

การจะมีจินตนาการสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นต้องกล่าวถึงความแจ่มชัดทางทรรศนะว่าด้วยมนุษย์ว่าทุกคนมีสิ่งที่มีค่าในตนเองเป็นทุนเดิม คือ ศักยภาพในการเรียนรู้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคนมีเท่ากัน ทุกชีวิตมีพลังอำนาจในตน ทุกชีวิตเป็นองคร่วม มีความศักดิ์สิทธิ์ จึงพึ่งเคารพกันและกัน มนุษย์ทุกคนมาจากธาตุธรรมชาติเหมือนมาจากพ่อแม่เดียวกัน พึ่งรักกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง ซึ่งถึงที่สุดโดยแท้ทุกชีวิตเราต่างกำหนดกันและกัน (Inter Determination) และมีกันและกันอยู่ (Interbeing) การสร้างความเข้าใจ เรียนรู้ และดูแลกันให้สามารถอยู่รอด อยู่ร่วม รุ่งเรืองไปด้วยกัน (Common Prosperity) เป็นสำนึกในหน้าที่และเป็นความรู้สึกรับผิดชอบที่ควรจะมี การมีฐานคติ วิธีคิด ทรรศนะพื้นฐานและระบบคุณค่าดังกล่าว จึงเป็นทรรศนะพื้นฐานของ ‘การศึกษา’ ในความหมายคือ การพิจารณาตนเองและการปฏิบัติพัฒนาตนเองให้งอกงามและเติบโต ควบคู่กับการร่วมสร้างชุมชนสังคม สร้างชาติบ้านเมืองและโลกให้เป็นนิเวศแห่งการเรียนรู้และดูแลกันและกันอย่างเต็มกำลัง การศึกษาโดยนัยยะดังกล่าวจึงเป็นการศึกษาเพื่อความเสมอภาค ที่เป็นภารกิจสูงส่งของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ที่มีตราสัญลักษณ์ (Logo) เหมือนรูปผีเสื้อกระพือปีก และการไร้ขอบเขตข้อจำกัด (Infinity) จึงน่าสนใจว่า สำหรับคนทำงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนา อาชีพเป็นการเรียนรู้ผ่านการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงร่างหรือพลิกโฉม (Transform) สู่ศักยภาพใหม่ อิสรภาพใหม่ เมื่อหนอนที่อ่อนแอมีข้อจำกัดในตัวเอง ตัวหนึ่ง มีความเชื่อมั่นและจินตนาการว่า ตนเองสามารถเปลี่ยนเป็นผีเสื้อได้

ความในใจและจินตนาการต่อการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นความสุขสดใสของคนที่มีผีเสื้อในดวงใจ เป็นความใฝ่ฝันถึงคืนวันของการได้ร่วมทำงาน มีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ในหมู่ผู้คนที่เกี่ยวข้องในงาน กสศ. เป็นสุนทรียภาพและพลังของการบรรสาน สอดคล้องกับการโอบน้อมของหมู่ภุมรกลางดงดอกไม้บานาพันธุ์ สำหรับข้าพเจ้า การได้ทำงานกับมวลหมู่หม่อมมิตรที่มีภารกิจร่วมสร้างนิเวศแห่งการเรียนรู้ ร่วมสร้างชีวิตใหม่กับผู้ยากลำบาก ผู้ด้อยโอกาส จึงเป็นบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ เพราะเข้าใจว่า การศึกษาเป็นไปเพื่อความงอกงามและเติบโตสู่อิสรภาพและความเสมอภาคโดยแท้

บทเรียนการทำงานทุนพัฒนาอาชีพ และนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรา 5 (4) กำหนดให้กองทุนส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ ตามนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาล และด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงเกิดเป็นโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานขึ้นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของประเทศเกี่ยวกับประชากรวัยแรงงานและระบบการพัฒนาแรงงาน

กสศ. มีภารกิจในการช่วยเหลือดูแลกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาส นับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยแรงงานให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา เพื่อบรรเทาความยากจนอันเป็นรากเหง้าของปัญหาอื่น ๆ ทั้งนี้ กสศ. มีความเชื่อว่า ถ้าคนสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษา ได้รับการศึกษาที่ดีพอสมควร ก็จะสามารถหลุดออกจากความเหลื่อมล้ำไปได้ในระยะยาว ทำให้มีแนวทางในการประกอบอาชีพ มีรายได้ที่ดีขึ้น กสศ. เป็นหน่วยงานเล็ก ๆ การแก้ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำที่มีรากเหง้ายาวนานนับ 10 ปี ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ กสศ. ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ด้วยเหตุนี้ กสศ. จึงพยายามดึงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน เข้ามาช่วยกันแก้ปัญหาสำคัญของประเทศ

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาของ กสศ. จะใช้ ‘ความรู้’ นำ ในรูปแบบ Education for All เริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กในระบบนอกระบบ ระดับอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรี รวมไปถึงคนว่างงาน ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยระดับความช่วยเหลือจะแตกต่างกันไปตามลำดับความสำคัญ เช่น เด็กยากจนพิเศษและกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วน เป็นต้น

ส่วนกลุ่มคนว่างงาน ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กสศ. ได้จัดทำโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานขึ้นเมื่อปี 2562 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ ให้เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่และแรงงานฝีมือ โดยให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงใน 3 ระดับ คือ

1. พัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ เกิดการเรียนรู้ จนนำไปสู่การสร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

2. หน่วยพัฒนาอาชีพสามารถพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และองค์ความรู้ ให้เป็นหน่วยพัฒนาอาชีพที่มีความเข้าใจ เข้าถึง และตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย ประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสได้อย่างตรงจุดและตรงความต้องการของการพัฒนาแรงงานในพื้นที่ชุมชน

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการพัฒนากลุ่มประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนและประเทศ

ภายใต้เป้าหมายทั้ง 3 ข้อ การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาทักษะอาชีพระยะสั้น หากแต่มีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นระบบ ดึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนำมาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

ซึ่งมีหน่วยพัฒนาอาชีพเป็น ‘กลไกหลัก’ ในการขับเคลื่อนการสร้างงานและสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสที่นำไปสู่การการออกแบบการเรียนรู้ที่เอื้อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

โดยหัวใจสำคัญ คือ การส่งเสริมให้หน่วยพัฒนาอาชีพทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ (Hard skill) คู่ขนานไปกับทักษะชีวิต (Soft Skill) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ จนนำไปสู่การพัฒนาเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก ที่สามารถดึงดูดทุนทรัพยากรในพื้นที่มาใช้เพื่อออกแบบในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เชื่อมโยงกลไกการทำงานกับหน่วยงานภาคีทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับจังหวัด ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมีหน่วยพัฒนาอาชีพคอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นทางไปจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ เป็นการพัฒนาแบบคู่ขนานไปพร้อมกันทั้งในส่วนของหน่วยพัฒนาอาชีพและกลุ่มเป้าหมาย

กรอบความคิดการหนุนเสริมการพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

การขับเคลื่อนทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานมีกรอบคิดสำคัญในการดำเนินงาน คือ มุ่งเน้นการสร้างระบบการพัฒนาทักษะแรงงานที่เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความสุข เกิดระบบเศรษฐกิจในชุมชนที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ บนฐานแนวคิดสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง การเข้าใจ เข้าถึง ความเป็นชุมชน หรือพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย หรือสภาพแวดล้อมการพัฒนาทักษะอาชีพของหน่วยพัฒนาอาชีพ

2. การเรียนรู้ร่วม หมายถึง การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ทุกคน ทุกหน่วยพัฒนาอาชีพ และกลุ่มเป้าหมายสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและพื้นที่ชุมชนของตนเอง

3. การบูรณาการ หมายถึง ความร่วมมือของหน่วยงาน องค์กร ชุมชน และทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก รวมถึงการประสานงานร่วมของคณะทำงานและผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง หมายถึง กระบวนการคัดเลือก การค้นหา กลุ่มเป้าหมายมีวิธีการที่หลากหลายและเชื่อถือได้ ทั้งหน่วยพัฒนาอาชีพ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อสร้างปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนให้เกิดระบบ **‘นิเวศทางปัญญา’** ที่เชื่อมการทำงานของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยการให้โอกาสทางการเรียนรู้ พัฒนาทักษะอาชีพ และทักษะในการดำเนินชีวิตแก่แรงงานผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์

หนุนเสริมการเรียนรู้สู่การพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

2 ปีที่ผ่านมา การขับเคลื่อนงานของทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาทักษะอาชีพแก่แรงงานผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายชุมชน ในการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นทักษะอาชีพ (Hard skill) และทักษะชีวิต (Soft Skill) เพื่อยกระดับทักษะอาชีพ คุณภาพชีวิต และทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตแก่แรงงานผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถเกิดการเรียนรู้และปรับใช้ให้เร็ว (Learning Agility) มีหัวใจที่แข็งแกร่ง ล้มแล้วลุกไว (Resilience) การมองโลกในแง่ดีแต่ไม่ไขว่แฉ่เดียว (Grounded Optimism) จึงเป็นฐานการสร้างการศึกษาที่นำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การขับเคลื่อนงานการพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นกระบวนการสร้างระบบนิเวศทางปัญญาที่เชื่อมโยงการทำงานจากหลายภาคส่วนเข้ามาร่วมดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็น คณะอนุกรรมการกำกับทิศทางโครงการฯ ทีมนักวิชาการ กสศ. ทีมบริหารจัดการกลาง ทีมพี่เลี้ยงภาค หน่วยพัฒนาอาชีพ และ

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยฐานคิดสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ประกอบด้วย

1. แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Approach)
2. แนวคิดการหนุนเสริมและเติมพลัง (Empowerment)
3. การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการ (Active Learning)

โดยมีโครงสร้างการดำเนินงานในภาพรวม ประกอบด้วย

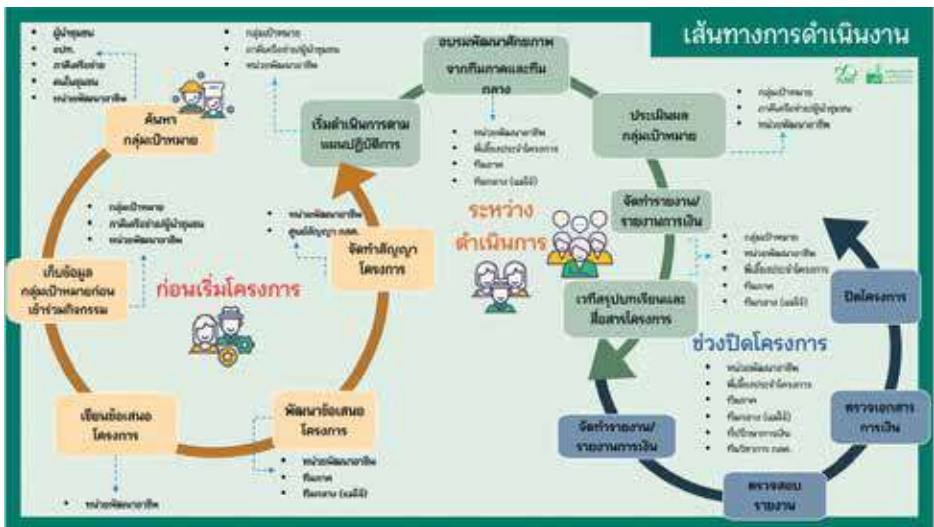
ทีมบริหารจัดการกลาง กำหนดและออกแบบการดำเนินงานในภาพรวม สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีม การกำหนดบทบาทหน้าที่ การประสานการทำงาน ระหว่างทีมจัดการกลางและทีมภาค และการหนุนเสริม ติดตามและประเมินผล การพัฒนาชุดความรู้ การพัฒนาข้อเสนอโครงการฯ การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การเตรียมความพร้อมหน่วยพัฒนาอาชีพ การหนุนเสริมหน่วยพัฒนาอาชีพ และการติดตามและเสริมพลังหน่วยพัฒนาอาชีพ

ทีมที่เล็งภาคและเครือข่ายที่เล็งภาค เป็นทีมสร้างกระบวนการเรียนรู้ เสริมความรู้ เสริมทักษะ และสร้างขวัญกำลังใจในการหนุนเสริม ติดตามการดำเนินงาน ของหน่วยพัฒนาอาชีพอย่างใกล้ชิด ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาสู่กลุ่มเป้าหมายแรงงานที่ ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส และเชื่อมโยงเครือข่ายระดับพื้นที่

หน่วยพัฒนาอาชีพและภาคีเครือข่าย เป็นหน่วยดำเนินการหลักในพื้นที่ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาทักษะอาชีพ ความรู้ และทัศนคติที่เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากกระบวนการสร้างการเรียนรู้ร่วม

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มคนวัยแรงงานผู้ด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ ที่เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การเกิดอาชีพ เกิดรายได้ เกิดกระบวนการ พัฒนาความคิด เปลี่ยนทัศนคติ มองเห็นคุณค่าในตนเอง ยกย่องคุณภาพชีวิต และ การพัฒนาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงฐานการพัฒนาอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

จากโครงสร้างบทบาทหน้าที่การดำเนินงานในแต่ละส่วน จะมีแบบแผนการดำเนินงานร่วมจากคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการฯ นักวิชาการ กสศ. ทีมกลาง และทีมภาค เพื่อออกแบบกระบวนการสร้างการเรียนรู้ร่วมแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยมีหน่วยพัฒนาอาชีพเป็น ‘กลไก’ สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย และมีระบบการหนุนเสริมทางวิชาการจากทีมกลางและทีมภาคเข้ามาหนุนเสริมทักษะ เทคนิค กระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างหลักสูตรการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงให้สามารถยกระดับและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

การสนับสนุนและติดตามพื้นที่การเรียนรู้ของหน่วยพัฒนาอาชีพ

กระบวนการพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ภายใต้เส้นทางต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ที่ได้กำหนดไว้ั้น ในทุกระยะจะมีการสนับสนุนและติดตามพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่การเรียนรู้ของหน่วยพัฒนาอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรการพัฒนาหน่วยพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ และการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการแก่หน่วยพัฒนาอาชีพ ซึ่งแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. หลักสูตรแกนกลาง และ 2. หลักสูตรเสริมตามบริบทเชิงพื้นที่

หลักสูตรแกนกลาง เน้นสร้างความเข้าใจต่อแนวคิดการใช้ชุมชนเป็นฐานที่สามารถพัฒนาให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาอาชีพบนฐานข้อมูล ความรู้ ทักษะทางสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากร รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาของชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงระบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์สายพานอาชีพ อาชีพที่ต้องการในท้องถิ่น/ชุมชน เพื่อกำหนดแผนธุรกิจและแผนกำลังคนที่เหมาะสมกับการสร้างงานในท้องถิ่น รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานประกอบการที่มีความต้องการแรงงานฝีมือในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสในพื้นที่

หลักสูตรเสริมตามบริบทเชิงพื้นที่ เป็นหลักสูตรที่ทีมภาคมีการวิเคราะห์ต้นทุนของหน่วยพัฒนาอาชีพและต้นทุนของกลุ่มเป้าหมายช่องว่างและความเข้าใจที่ต้องมีการหนุนเสริมและติดตั้งความรู้ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ให้กับหน่วยพัฒนาอาชีพและกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ที่สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ โดยนำกรอบคิดและชุดความรู้จากหลักสูตรแกนกลางมาปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละภูมิภาคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกลุ่มผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาส

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ผลจากการติดตามหนุนเสริมหน่วยพัฒนาอาชีพและกลุ่มเป้าหมายภายใต้โครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานตลอดทั้งเส้นทางของโครงการได้นำไปสู่ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงของหน่วยพัฒนาอาชีพและกลุ่มเป้าหมายคือ

ความเชื่อมั่นของกลุ่มเป้าหมายต่อโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันของกลุ่มผู้เข้าร่วมและชุมชนท้องถิ่น เชื่อมั่นต่อช่องทางอาชีพที่มีความหลากหลายที่เป็นความหวังของการเพิ่มรายได้และอาชีพใหม่ เกิดความภูมิใจในการพัฒนาความรู้และสามารถ สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อของกลุ่ม และเกิดพื้นที่การเรียนรู้ที่สามารถดึงคนที่ไม่มีการศึกษาและไม่มีอาชีพกลับมาทำงานในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่/ชุมชนต่อโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน 3 ด้าน คือ

ด้านความรู้และทักษะอาชีพ เช่น การพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ใช้และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มและทรัพยากรชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การทำบัญชีครัวเรือนและการบริหารจัดการด้านการเงิน และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านหัตถกรรมและงานช่างเพื่อการประกอบอาชีพครบวงจร

ด้านการเกิดอาชีพ เกิดรายได้ ลดรายจ่าย เกิดอาชีพการผลิตของชำร่วยของที่ระลึก/ของฝาก และงานเชรามิก บริการนวดแผนไทย/การดูแลผู้สูงอายุ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรพื้นบ้าน การบริการและช่างฝีมือแบบครบวงจร การจัดการอาชีพด้านการเกษตรครบวงจร (ต้นน้ำ) การจัดการ (กลางน้ำ) และการตลาด (ปลายน้ำ) สร้างรายได้เฉลี่ยประมาณ 1,000 – 3,000 บาท ต่อครั้ง/รอบการผลิต การผลิตผ้าทอ/การตัดเย็บ/ผ้ามัดย้อมและผลิตภัณฑ์จากสีธรรมชาติที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีบางชุมชนเริ่มมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ผ้าทอหรือผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ รายได้ต่ำสุดประมาณ 300 บาทต่อครั้ง และมากที่สุดประมาณ 5,000 บาทต่อครั้ง ฯลฯ

ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ให้ความสำคัญต่อครอบครัวและคนรอบข้าง มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการช่วยเหลือตัวเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เกิดพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนพูดคุย และเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาชีพที่มีความเชื่อมโยงกับตัวเอง ครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุป กระบวนการพัฒนาอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นวิธี **‘พัฒนาทักษะอาชีพ’** ที่ไม่ได้มุ่งเข้าไปที่การพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนเป้าหมายโดยตรง แต่เป็นการเข้าไปพัฒนาและยกระดับการทำงานของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพ อาทิ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระทั่งก่อให้เกิดเป็นกลไกการทำงานที่มีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นระบบ มีแบบแผน มีเป้าหมาย โดยผลการดำเนินงานในปีแรก ในเรื่องการเกิดอาชีพและรายได้ของกลุ่มเป้าหมายอาจจะยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ดูการปลูกต้นไม้ที่ต้องบำรุงดิน บำรุงรากทั้งที่เป็นรากแก้วและรากฝอยให้แข็งแรง ก่อนผลิดอกออกผลในระยะยาว

ดังนั้น งบประมาณที่เติมลงไปจึงเปรียบเสมือนการบำรุงดินและรากที่ประกอบด้วยเครือข่ายและกลไกการทำงานที่สนับสนุนงานด้านอาชีพของชุมชน เป็นการพัฒนาทักษะ ยกระดับ ปรับเปลี่ยนวิถีคิด และวิธีการทำงานโดยมุ่งเข้าไปที่การสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาสอย่างแท้จริง

ยกคณาสู่ตลาดออนไลน์ By ข้าวเหนียวเดอ Grill

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสกลนคร

โครงการการพัฒนาทักษะผู้ประกอบการที่ไฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนวัตกรรมชุมชน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ

จังหวัดสกลนคร

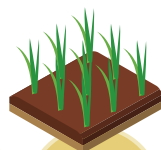
ที่มา

จังหวัดสกลนครเป็นแหล่งผลิตข้าวเหนียวอินทรีย์อันดับ 1 ของประเทศ แต่ด้วยความคุ้นชินเดิมเกษตรกรในจังหวัด ยังคงผลิตข้าวเหนียวจำหน่าย ในราคาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร จึงใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ฝึกทักษะ การแปรรูปข้าว ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัด ให้แก่เกษตรกรและผู้ว่างงานในชุมชน

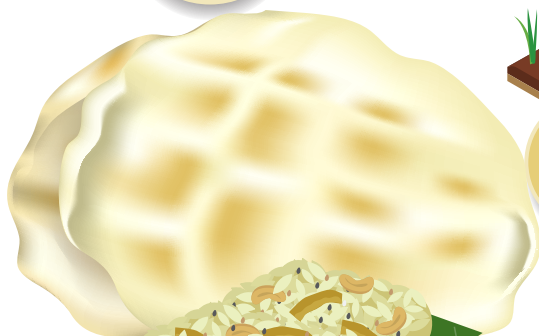
กลุ่ม เป้าหมาย

จำนวน 50 คน กลุ่มเป้าหมายเดิม ซึ่งเป็น เกษตรกร 30 คน และกลุ่มเป้าหมายใหม่ เป็นกลุ่มคนว่างงาน 20 คน

ทุน ชุมชน

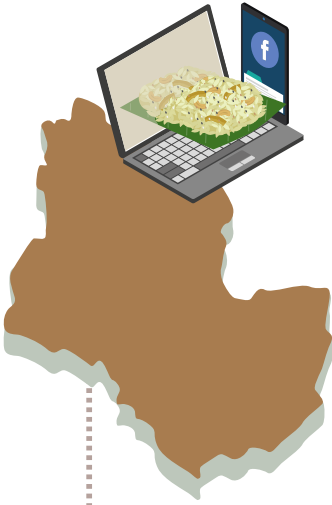
- ทักษะการปลูกข้าว
- ที่ดินทำกิน
- องค์ความรู้ ด้านการแปรรูปข้าว / การตลาด

เป้าหมาย

- พัฒนามาตรฐานสินค้าให้สามารถ เก็บได้นานขึ้น
- การขอมาตรฐานศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร ในการจัดการการผลิตตามหลัก การปฏิบัติที่ดี (มาตรฐาน GMP)
- การทำ Content และการจัด องค์ประกอบในแพลตฟอร์ม ตลาดออนไลน์ให้สวยงามน่าสนใจ มากขึ้น

กลไก/กระบวนการทำงาน

- ทบทวนการดำเนินโครงการปีที่ 1 กับกลุ่มเป้าหมายเดิม และสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเดิมและใหม่
- พัฒนากิจกรรม 4 ด้าน
 1. แนวคิดและมุมมองสร้างแรงบันดาลใจทักษะด้านการจัดการการเงินและการตลาด
 2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เอื้อต่อการขายในระบบออนไลน์
 3. การพัฒนาช่องทางการตลาดและระบบการจัดการที่เกี่ยวข้อง
 4. การพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- พัฒนารูปแบบสินค้าและพัฒนาสินค้าให้มีอายุการจัดเก็บที่นานขึ้น
- ขอมตรฐานสินค้า เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่ได้มาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์

- ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเหนียวในรูปแบบข้าวต้มมัดญวน ข้าวพอง และข้าวโป่ง

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเป้าหมายเดิมยกระดับเป็น 'วิทยากรแกนนำ'
- มีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 3,000-4,000 บาท/เดือน
- มีความรู้เรื่องการตลาดออนไลน์
- มีความรู้เรื่องการทำบัญชี
- มีทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์

การตลาด

- เกิด Facebook page แบนด์ 'ข้าวเหนียว เดอ grill' เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
- จำหน่ายผ่าน Lazada, Shopee, Line

ต่อยอด

- เกิดโรงงานต้นแบบที่เป็นสถานที่ผลิตอาหาร
- ได้รับมาตรฐานอาหารและยา หรือ มาตรฐาน ออย.
- มีแผนจะจัดตั้ง 'ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน' เพื่อเปิดเป็นศูนย์กลางของการผลิตสินค้าต่าง ๆ ให้คนในชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ที่เป็นแหล่งผลิตสินค้า

ผลจากการทำโครงการพัฒนาทักษะแรงงานสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร ข้าวรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัลโดยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ปี 2562 ที่ผ่านมา สามารถหาวิธีแปรรูปและเพิ่ม มูลค่าข้าวเหนียวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ข้าวพอง ข้าวโป่ง และข้าวต้มมัดผวน ภายใต้ แบรนด์ ข้าวเหนียวเดอ grill ส่งขายผ่าน Lazada, Shopee ที่สร้างรายได้ให้กับ คนในชุมชนได้แล้ว แต่ทีมงานมองว่ายังมีจุดที่ต้องปรับปรุงอีกมาก โดยเฉพาะเรื่อง มาตรฐาน

“โจทย์ของปีนี้ คือทำอย่างไรจึงจะยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน มากขึ้น” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดีจิตรเกื้อกุล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสกลนคร ผู้รับผิดชอบโครงการฯ บอกเป้าหมายของการทำโครงการ การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการที่เฝ้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนวัตกรรม ชุมชน ที่ต้องการนำความรู้จากภูมิปัญญาเดิมบวกกับความรู้เชิงวิชาการ เช่น วิทยาศาสตร์การอาหาร (Food Science) เพื่อให้ได้รับมาตรฐาน รวมถึงการหา ช่องทางการตลาดด้วยการขยายฐานกลุ่มลูกค้า เพื่อกระจายรายได้ให้กับชุมชน

โดยการทำงานในปีนี้เป็นการทำงานต่อยอดจากการทำงานเดิม มีกลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมทั้งสิ้น 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเดิม ซึ่งเป็นเกษตรกร 30 คน และ กลุ่มเป้าหมายใหม่ เป็นกลุ่มคนว่างงาน 20 คน เน้นไปที่การฝึกทักษะอาชีพการ แปรรูปข้าวเหนียวอินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับราคาข้าวเหนียวอินทรีย์ พันธุ์ กข.6

ปรับโมเดลธุรกิจตลาด E-Commerce

ผลความสำเร็จจากปีที่แล้วเกิดผลิตภัณฑ์ 3 ชนิด ได้แก่ **ซีเรียลบาร์หรือข้าวพอง มินิโปงหรือข้าวโป่งแผ่นเล็ก ๆ (ข้าวเกรียบว่าว) และข้าวต้มมัดญวน** ซึ่งเป็นสูตรโบราณมีทั้งไส้กล้วย ไส้มันม่วง ไส้แครอท และไส้หมูผสมถั่ว เป็นสูตรไม่มีน้ำตาลและไม่ใส่วัตถุกันเสีย โดยขายผ่านเพจ **ข้าวเหนียวเดอ grill** แต่ทีมงานมองว่ามีบางส่วนต้องปรับปรุงเพิ่มเติม เช่น การยืดอายุสินค้า การมีโรงงานหรือตู้บที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การต่อยอดการทำงานในปีนี้ โดยแบ่งโจทย์เป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ **1.การพัฒนามาตรฐานสินค้าให้สามารถเก็บได้นานขึ้น 2.การขอมาตรฐานศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารในการจัดการการผลิตตามหลักการปฏิบัติที่ดี (มาตรฐาน GMP) 3.การทำ Content และการจัดองค์ประกอบในแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ให้สวยงามน่าสนใจมากขึ้น**

“การพัฒนามาตรฐานสินค้ามุ่งเน้นในเรื่องการยืดอายุสินค้า เช่น ข้าวต้มมัดมีโจทย์คือ ทำอย่างไรจึงจะเก็บไว้ได้นาน 6 เดือน จากเดิมที่เก็บไว้ได้เพียง 3 - 5 วัน เพื่อให้สามารถส่งขายต่างจังหวัดได้โดยไม่เสียก่อนถึงมือผู้บริโภค ส่วนการขอมาตรฐาน GMP ก็เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในสินค้าของเรา รวมถึงการพัฒนาการขายสินค้าผ่านทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้ความเข้าใจและมีความคุ้นเคยกับการขายออนไลน์ สามารถใช้งานได้หลายแพลตฟอร์มทั้ง Lazada, Shopee, Line, Facebook และมีการสร้าง Box set ในการถ่ายรูปสินค้าเพื่อให้ดูน่าสนใจมากขึ้น”

‘ข้าวเหนียวเดอ grill’ แบนด์นี้มีแต่ความอร่อย

ด้านนางเพ็ญธิยา เสดภูมิ หรือ เพ็ญ อายุ 37 ปี อาชีพเกษตรกร และนางสาวพัชรียา ประเคือ หรือ แป้ง อายุ 27 ปี อาชีพค้าขาย กลุ่มเป้าหมาย เล่าว่า ปีแรกพวกเธอฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ชนิดจนเชี่ยวชาญแล้ว ยังได้ฝึกทักษะการขายออนไลน์อีกด้วย โดยทั้งสองคนจะเป็นคนจัดสรรสินค้า หากมีออเดอร์เข้ามาจะทำหน้าที่กระจายออเดอร์ตามรอบต่าง ๆ ให้กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งกลุ่มที่

‘ได้รับออเดอร์’ไปจะต้องหาวัตถุดิบเอง ทั้งข้าวเหนียวอินทรีย์ ถั่ว กะทิ และส่วนผสมอื่น ๆ เพื่อนำมาผลิตเป็นข้าวต้มมัดส่งลูกค้า

โดยที่ผ่านมากกระบวนการผลิตจะใช้ ‘การกะปริมาณวัตถุดิบ’ ด้วยตาเปล่า ยังไม่มีการชั่ง ตวง วัด ทำให้รสชาติผิดเพี้ยน บางครั้งเกิดปัญหาสินค้าเน่าเสีย ทำให้ต้องส่งเคลมกลับมาอย่างต่อเนื่อง แต่ในฐานะที่ต้องรับออเดอร์ นางเพ็ญธิดา ยอมรับว่ารู้สึกหนักใจและอยากพัฒนาสินค้าให้ดีขึ้น เพราะเธอเชื่อว่านอกจากหน้าตาและรสชาติของอาหารแล้ว การพัฒนากระบวนการผลิตให้ทันสมัยขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในแบรนด์ ข้าวเหนียวเดอ grill

“ทุกคนในกลุ่มจะปลูกข้าวเหนียวอินทรีย์อยู่แล้ว ผู้บริโภคสามารถมั่นใจได้ถึงมาตรฐานข้าวเหนียวอินทรีย์ แต่ปัญหาคือกระบวนการแปรรูปข้าวเหนียวต้องมีการชั่ง ตวง วัด ให้เป็นระบบ เมื่อเราต้องการยกระดับมาตรฐานการผลิตให้ได้มาตรฐาน อย. กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จึงต้องเข้มงวดยิ่งขึ้น โดยมีอาจารย์เข้ามาให้ความรู้ และดูแลในเรื่องโภชนาการอาหารที่ต้องไม่หวานหรือมันเกินไป โดยกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนต้องใส่ใจและพิถีพิถันมากขึ้น”

ยกระดับมาตรการผลิตเพื่อความคุ้มทุนของสินค้า

สำหรับกระบวนการพัฒนาสินค้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี เล่าว่า การกำหนดให้มีการชั่ง ตวง วัด ส่วนผสมก็เพื่อให้ได้สูตรมาตรฐานที่ทุกคนสามารถทำได้ นำไปสู่การควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เศรษฐภา ผู้รับผิดชอบของโครงการฯ ปีแรก เสริมว่า นอกจากการเติมความรู้เรื่องมาตรฐานการผลิตให้ได้คุณภาพแล้ว สิ่งหนึ่งที่กลุ่มเป้าหมายในปีนี้ต้องเรียนรู้คือ **การคำนึงถึงต้นทุนและความคุ้มทุนของสินค้า** หากสินค้าถูกตีกลับบ่อย ๆ เพราะไม่ได้คุณภาพ นั้นหมายความว่า มันไม่คุ้มทุนแล้ว สำหรับการปรับส่วนผสมในอาหารซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือเทคนิคบางอย่างเข้ามาใช้เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์การขอ อย. และเพื่อยืดอายุสินค้าให้นานขึ้น ด้วยกรรมวิธีที่ปลอดภัยโดยคำนึงถึงผู้บริโภค จึงขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์การอาหารในมหาวิทยาลัย ทดลองปรับเปลี่ยนจนได้สูตรที่ลงตัว จากนั้นจึงนำมาถ่ายทอดให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีแพทย์กับแบ่งเป็นแกนนำหลักพาเพื่อนเรียนรู้

“ปัญหาการทำงานปีที่แล้วที่เห็นชัด ๆ คือ รสชาติไม่คงที่ มีปัญหาเรื่องระบบการขนส่ง รวมถึงการตลาดที่ต้องขยายแพลตฟอร์มออนไลน์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ในยุคนี้นะจะหวังพึ่งหน้าร้านอย่างเดียวไม่ได้ คือผลิตได้แล้วต้องขายเป็น และสินค้าต้องดีด้วย ที่สำคัญคือต้องเก็บให้ได้นานขึ้น ตอนแรกไม่คิดว่าจะยาก แต่พอลงมาทำจริง ๆ ยากพอสมควร เพราะมีเทคนิคขั้นตอนเยอะ ต้องปรับกรรมวิธีการผลิตหลายอย่าง โดยเฉพาะข้าวต้มมัดญวน เช่น การหาเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อลดการคืนตัวของข้าวเหนียวให้เก็บรักษาไว้ได้นาน ส่วนมินิโป่งพบว่า ส่วนประกอบบางอย่างที่ใส่เข้าไป เช่น กระพังกะทิม ซึ่งเป็นพืชสมุนไพรจากภูมิปัญญาชาวบ้านไม่สามารถใส่เข้าไปได้เนื่องจากกระพังกะทิมยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน อย. เพราะหลักเกณฑ์ของ อย. คือทุกอย่างที่ใส่เข้าไปในอาหารจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนเท่านั้น ทีมงานจึงต้องมาคิดกันใหม่ว่าจะใช้อะไรมาทดแทนกระพังกะทิม โดยชวนกลุ่มเป้าหมายเข้ามาช่วยกันพัฒนาสูตรร่วมกับคณะทำงานด้วย” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี เล่า

ยกระดับมาตรฐานการผลิตด้วยนวัตกรรม ‘อบ-ฆ่าเชื้อ’

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนากระบวนการอบแบบระบบปิดจากเครื่องตาก **2 ระบบ 2 พลังงาน** โดยออกแบบสร้างตู้อบมั่งลวดแบบ 3 ชั้น ที่ใช้ได้ทั้งพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานไฟฟ้า สามารถอบข้าวโป่งได้กว่า 600 แผ่นต่อครั้ง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณมาก

รวมทั้งการนำ**เครื่องรีทอร์ท (Retort)** ซึ่งเป็นเครื่องฆ่าเชื้อภายใต้อุณหภูมิและแรงดันมาใช้ฆ่าเชื้ออาหารในภาชนะบรรจุปิดสนิท เช่น กระป๋อง ขวด หรือถุงทนร้อนสูง โดยใช้หลักการทำงานใน 5 ขั้นตอน คือ บรรจุอาหาร ไล่อากาศ ฆ่าเชื้อ ลดอุณหภูมิ และการตรวจสอบผลิตภัณฑ์เพื่อนำออกจำหน่าย ซึ่งการนำเครื่องรีทอร์ทเข้ามาใช้จะทำให้สินค้าสามารถเก็บได้นานขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี เชื่อว่า นอกจากการปรับปรุงวัตถุดิบแล้ว นวัตกรรมเครื่องตาก 2 ระบบ 2 พลังงาน และเครื่องรีทอร์ท จะเป็น**จุดเริ่มต้นในการขอมาตรฐาน GMP** ได้ง่ายขึ้น โดยขณะนี้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) แจ้งว่าในการขึ้นทะเบียนขอมาตรฐาน GMP ทางกลุ่มต้องมีระบบการตากข้าวโป่งแบบระบบปิดที่มีมาตรฐาน สะอาด ปลอดภัย โดยทีมงานได้สร้างโรงงานต้นแบบซึ่งเป็นสถานที่ผลิตอาหารของโครงการฯ ขึ้นมา โดยความร่วมมือระหว่าง **ดร.มยุรกาญจน์ เตชกุญชร** ด้าน Food science และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งทิวี ผดากาล ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ที่บูรณาการออกแบบสร้างตู้อบระบบ 2 พลังงานร่วมกัน คุณสมบัติของเครื่องนี้ทำให้อาหารแห้งเร็วและสะอาด ทำได้ในปริมาณมาก ใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก หากวันที่มีแดดจัด กลุ่มเป้าหมายสามารถเข็นตู้ออกไปตากแดดได้เลย ซึ่งสามารถร่นระยะเวลาการตากอาหารแห้งได้เร็วขึ้น หรือหากวันไหนฝนตก แต่มีแอร์เครื่องเข้ามา ทางกลุ่มสามารถเปิดใช้แบบระบบไฟฟ้าแทนได้ ทำให้การผลิตสินค้าไม่ขาดตอน โดยปัจจุบันโรงงานต้นแบบที่เป็นสถานที่ผลิตอาหารนี้ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารและยา หรือมาตรฐาน ออย. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

ขณะที่การพัฒนาช่องทางการตลาดและระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องของแพลตฟอร์มออนไลน์ มีการอบรมผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาทักษะการจัดจำหน่ายสินค้าด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทักษะในการสร้างคอนเทนต์เล่าเรื่องที่มีประสิทธิภาพและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ Platform ต่าง ๆ เช่น Line, Lazada, Shopee เป็นต้น

ก้าวข้ามความกลัวสู่ ‘ตลาดออนไลน์’ อย่างมืออาชีพ

นางเพ็ญธิดา เล่าอย่างภาคภูมิใจว่า ทางกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นมาจากเดิมประมาณ 10-25 เปอร์เซ็นต์โดยช่องทางออนไลน์ได้รับความสนใจมากพอ ๆ กับการขายหน้าร้าน เธอยอมรับว่าการขายออนไลน์เป็นสิ่งที่เธอกลัวแต่ต้องก้าวข้ามผ่านไปให้ได้ เมื่อได้ฝึกทำบ่อยจึงเริ่มเกิดความชำนาญ ตอนนี้มือเดอร์เข้ามาอย่างต่อเนื่องทั้ง Facebook, Lazada และ Shopee นอกจากนี้ยังมีมือเดอร์จากชุมชนใกล้เคียงส่งขนมของกลุ่มเพิ่มขึ้นด้วย

ด้านนางสาวพัชริยา สะท้อนว่า รู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่ม ทำให้เธอและชุมชนมีรายได้เสริมไม่ต้องออกไปทำงานต่างจังหวัด มีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น

ผลจากการฝึกฝนเรียนรู้อย่างจริงจัง วันนี้เพ็ญธิดากลายเป็น ‘วิทยากรแกนนำหลัก’ ในการให้ความรู้แก่หน่วยงานภายนอกที่เข้ามาเรียนรู้ดูงาน ซึ่งในการเรียนรู้ดูงานแต่ละครั้ง ทางกลุ่มจะคิดค่าบริหารจัดการเพื่อนำรายได้มาพัฒนาการทำงานของกลุ่มต่อไป

จัดสรรความถนัด...ตามสายพานการผลิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี บอกว่า เทคนิคการฝึกทักษะอาชีพจะประสบผลสำเร็จได้มาจาก 2 ส่วน คือ 1. ผู้นำทีมต้องเอาจริงเอาจัง 2. กลุ่มเป้าหมายต้องมาด้วยความสมัครใจ เนื่องจากแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญต่างกัน ดังนั้นการวางสายพานการผลิตในแต่ละขั้นตอนจึงสำคัญ ยกตัวอย่างเพ็ญกับแป้งจะเชี่ยวชาญในเรื่อง

ข้าวต้มมัด ส่วนแม่อ่อนศรี ที่มุข จะเชี่ยวชาญการทำข้าวโป่ง หรือบางคนไม่ชอบขายออนไลน์ แต่อยากเป็นคนจัดการวัตถุดิบ เราก็ให้เขาอยู่ในส่วนนั้น บางคนมีความเชี่ยวชาญเรื่องการตลาด สามารถขายได้ เราก็ให้อยู่ที่การขาย เป็นการ**จัดสรรงานตามความถนัดและความสนใจ**ของสมาชิกแต่ละคน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น และทุกคนในกลุ่มสามารถทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ในอนาคตหากทางกลุ่มได้รับมาตรฐาน GMP จะมีการจัดตั้ง ‘ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน’ เพื่อเป็นศูนย์กลางของการผลิตสินค้าต่าง ๆ ที่กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนสามารถเข้ามาใช้บริการสถานที่ในการเป็นแหล่งผลิตสินค้า ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางของรายได้ที่จะเข้ามาในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้

โครงการพัฒนากักขะผู้ประกอบการที่เฝ้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนวัตกรรมชุมชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี จิตรเกื้อกุล
โทรศัพท์: 091-516-6917

‘จับคู่ นักการตลาดรุ่นใหม่’ โมเดลการขายในยุค Digital Disrupt

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร

หลายครั้งพบว่า การอบรมให้ชาวบ้านทำ ‘เว็บไซต์ขายของ’ ไม่เป็นจริงในทางปฏิบัติ เนื่องจากเป็นทักษะเฉพาะ จำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยความชอบและความรู้ ซึ่งข้อค้นพบของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ด้วงพันธุ์ อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครยืนยันความจริงข้อนี้

“การลงไปทำงานกับชุมชน หลังจบการอบรม เว็บไซต์ที่เราสร้างไว้ให้ก็จะจบลงตามไปด้วย เพราะชาวบ้านไม่ได้เข้าไปขายจริงจัง ข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่การตั้งคำถามว่า ‘อะไรเป็นปัจจัยสำคัญ’ ที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถขับเคลื่อนตลาดออนไลน์ได้ คำตอบคือ ‘ข้อจำกัด’ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่คุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยี หลายคนไม่มีโทรศัพท์มือถือ และมีไม่น้อยที่ไม่เคยใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก”

จากข้อค้นพบนำไปสู่การแสวงหาแนวทางเพื่อยกระดับการขายสินค้าออนไลน์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในโครงการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน โดยการจับคู่นักการตลาดรุ่นใหม่ด้วยนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์สร้างรายได้และความสุขของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนสามารถผลิตสินค้าออกมาได้ตรงกับความต้องการของตลาด มีทักษะและมีความสามารถในการขายสินค้าออนไลน์ ขณะเดียวกันก็ลดภาวะการตกงานในช่วงสถานการณ์โควิดของบัณฑิตที่จบใหม่ ซึ่งหลายคนมีศักยภาพในการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก บางคนระหว่างรอนานก็ขายของออนไลน์ ไลฟ์สดขายของ แต่ปัญหาคือไม่มีสินค้าที่จะนำมาขาย ขณะที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีสินค้า แต่ขาดทักษะการขาย

‘จับคู่ธุรกิจ สู่การค้าขายที่มั่นคง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วศิน จึงเกิดแนวคิดจับคู่กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่มีสินค้ากับบัณฑิตจบใหม่

เมื่อได้คอนเซ็ปต์ เห็นโจทย์ ปัญหา และเห็นทางออก แต่ก็ยังเป็นการมองในระดับของการทำโครงการเท่านั้น กล่าวคือทำแล้วจะเกิดผลกับผู้เข้าร่วมโครงการอย่างไร

โครงการการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนโดยการจับคู่ผู้ประกอบการตลาดรุ่นใหม่ด้วยนวัตกรรมชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้และความสุขของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ความอ่อนแอของวิสาหกิจชุมชน คือการผลิตสินค้าที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ขายไม่ได้ราคา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จึงทำโครงการการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนโดยการจับคู่ผู้ประกอบการตลาดรุ่นใหม่ด้วยนวัตกรรมชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้และความสุขของชุมชน เพื่อพัฒนาสินค้าชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจเชิงนวัตกรรมให้สามารถแข่งขันได้ในช่องทางออนไลน์

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 102 คน จาก 7 วิสาหกิจชุมชน ได้แก่

1. กลุ่มรักชาติคลองไผ่ 14 คน
2. วิสาหกิจชุมชนปลาแปรรูปบ้านท่าวัดเหนือ 15 คน
3. กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่บ้านน้ำพุ 13 คน
4. กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคลองไผ่พัฒนา สมาชิกจำนวน 13 คน
5. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปน้ำผลไม้เหล้าเหนือ 15 คน
6. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านทำน้ายาเอนกประสงค์ 16 คน
7. กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านดงมะไฟ 16 คน

ทุนชุมชน

- มหาวิทยาลัย: องค์ความรู้ด้านการตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์
- ชุมชน: วิสาหกิจชุมชน 7 แห่ง, ภูมิปัญญาต่าง ๆ

เป้าหมาย

- สร้างรายได้ และลดอัตราว่างงานของคนในพื้นที่
- สร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

กลไก/กระบวนการทำงาน

- ศึกษาบริบทชุมชน บริบทกลุ่มวิสาหกิจ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- พัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจ แต่ละแห่ง โดยการจับคู่อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญและ นักการตลาดรุ่นใหม่ที่มีความสามารถในการ ทำการตลาดออนไลน์
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ Packaging การสร้างแบรนด์ การหาช่องทางการตลาด
- ฝึกวินัยทางการเงินให้กับกลุ่มเป้าหมาย ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมการทำบัญชี
- กิจกรรมถอดบทเรียน คั้นความรู้สู่ชุมชน การสรุปโครงการและประเมินผลโครงการ

ผลิตภัณฑ์

- กลุ่มชาวบ้านมีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น เช่น คุกกี้ ธัญพืช ปลาสาม จักสาน
- มีรายได้ มีช่องทางการตลาดใหม่ ๆ มีบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบให้เข้ากับยุคสมัย

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เรียนรู้การพัฒนา แปรณต์สินค้า เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีช่องทางการ ตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์

ต่อยอด

- เกิดหลักสูตรที่เกิดจากการพัฒนา กลไก การขายสินค้าออนไลน์ทั้งหมด 7 หลักสูตร ซึ่งได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรปรับปรุงปี 64 เป็นรายวิชาใหม่ชื่อว่า ‘การจัดการธุรกิจชุมชน’

ผลลัพธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ดั่งพันธิ์

“ตอนนั้นเราไม่ได้คิดถึงคำว่า ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ แล้วก็ไม่ได้คิดถึงผลกระทบของคนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว กลุ่มเป้าหมายยังมีญาติ มีพ่อแม่พี่น้องที่ต้องดูแล กระบวนการอบรมจาก กสศ. และทีมพี่เลี้ยงทำให้เราได้มุมมองที่กว้างขึ้นว่าจริง ๆ แล้วเราไม่ได้แค่พัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น แต่ยังพัฒนาครอบครัว ชุมชนรอบข้าง และเศรษฐกิจในชุมชนด้วย”

หลังปรับแก้โครงการฯ คณะทำงานลงพื้นที่สำรวจกลุ่มวิสาหกิจโดยรอบมหาวิทยาลัยอีกครั้ง พบว่ามีกลุ่มวิสาหกิจ 7 กลุ่ม อาทิ กลุ่มรักษาศีตคลองไผ่ที่ขายถั่วลิสงในลักษณะซื้อมาขายไป กลุ่มแปรรูปปลาร้า กลุ่มแปรรูปอาหารดงมะไฟ กลุ่มรับทำโต๊ะจีนแบบมินิมอล เป็นต้น ซึ่งแต่ละกลุ่มมีจุดเด่นที่เชื่อมโยงกันได้ เช่น กลุ่มรับทำโต๊ะจีนจะรับซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มที่เกี่ยวกับอาหารจากกลุ่มอื่นด้วย

นอกจากนั้นยังมีกลุ่มจักสานจากไม้ไผ่ สานชะลอม ตะกร้า และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามความต้องการของลูกค้า เป็นต้น ทั้งหมดล้วนมีสินค้าซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สามารถนำไปเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปได้

จากนั้นประกาศรับสมัครบัณฑิตที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เข้าร่วมโครงการฯ 7 คน โดยกำหนดคุณสมบัติคือ ต้องมีประสบการณ์การทำงานกับชุมชน มีความรู้ มีทักษะเกี่ยวกับการขายของออนไลน์ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้

“มีนักศึกษาสนใจเข้าร่วมโครงการฯ เยอะ แต่เรารับได้แค่ 7 คน ซึ่งก็คัดเลือกตามสเปก กระบวนการต่อมาก็ให้นักศึกษาทั้ง 7 คนเลือกพื้นที่ทำงานของตัวเอง ส่วนมากเลือกตามพื้นที่การเดินทาง นักศึกษาบางคนก็อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นอยู่แล้ว ซึ่งพอเลือกพื้นที่เสร็จ ก็เป็นการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง หรือการทำ SWOT”

นักศึกษา+ชาวบ้าน = นวัตกรรมชุมชน

นวัตกรรมที่เกิดขึ้น คือ การคิดร่วมกันระหว่างชาวบ้านในทีมวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มนักศึกษา โดย ‘กลไกการทำงาน’ ออกมาในรูปของ ‘ทีม’ ในหนึ่งทีมจะประกอบไปด้วย 1. อาจารย์ที่ปรึกษา ทำหน้าที่ให้คำแนะนำด้านกระบวนการทำงานให้นักศึกษา 2. นักศึกษาซึ่งเป็นบัณฑิตจบใหม่ ทำหน้าที่เก็บข้อมูล วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาดร่วมกับชุมชน หาช่องทางการตลาด ออกแบบ วางแผนการตลาด รวมถึงร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ หากมีสินค้าใหม่ ออกสู่ตลาด อีกบทบาทคือ ถ่ายทอดและให้ความรู้ ในลักษณะของการอบรมหรือให้แนะนำ 3. ชาวบ้าน หรือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจจะรับบทบาทผู้ประสานงานกลุ่ม ทำหน้าที่รวบรวมคนมาอบรม ติดต่อประสานงาน เนื่องจากการลงพื้นที่ในแต่ละครั้ง ต้องมีการติดต่อ นัดหมาย โดยเฉพาะชาวบ้านซึ่งแต่ละคนต่างมีภารกิจที่แตกต่างกันออกไป

“เมื่อเซตทีมหรือกลไกการทำงานภายในกลุ่มได้แล้ว จะมีการกำหนดบทบาททำความเข้าใจโครงการฯ ร่วมกัน ให้แต่ละกลุ่มลงไปเก็บข้อมูลร่วมกับชุมชนเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของสินค้าเพื่อนำไปปรับปรุงเพื่อให้เข้าสู่ตลาดออนไลน์ และนำไปพัฒนาช่องทางการขาย การทำเว็บไซต์ การขายออนไลน์ การเปิดร้านค้าขาย โดยมีเจ้าหน้าที่หรือนักศึกษาเป็นคนขาย และต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ประสานงานกลุ่ม”

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักชาติคลองไผ่เดิมทำการขายถั่วดิน งาดำ งาขาว ซึ่งเป็นลักษณะซื้อมาขายไปเหมือนพ่อค้าคนกลาง มีสมาชิกกลุ่มราว 70 คน และใน 70 คนก็แยกย่อยออกไปทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน เช่น จักสาน แปรรูปปลาร้า และเมื่อนักศึกษาที่แยกย้ายกันลงไปเก็บข้อมูลก็พบว่า สินค้าของชุมชนหลายชนิดมีศักยภาพมากพอที่พัฒนาไปเป็นสินค้าอื่นได้อีกหลายชนิด เช่น ถั่ว เมื่อนำไปรวมกับวัตถุดิบอื่น ๆ อาทิ เมล็ดทานตะวัน เมล็ดฟักทอง อัลมอนต์ มะม่วงหิมพานต์ก็สามารถนำมาแปรรูปเป็น ‘คุกกี้ธัญพืช’ ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาด

“แต่เดิมชาวบ้านขายถั่วใต้กิโลกรัมไม่กี่บาท เมื่อวิเคราะห์และลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยทำเป็นคุกกี้ธัญพืชที่กำลังเป็นที่นิยมของตลาด ตั้งราคาขายที่ 10 - 15 บาทต่อชิ้น ปรากฏว่าได้กำไรเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว”

นางปรารณา โสภา หรือแม่เปิ้ล อายุ 58 ปี อาชีพผู้ประกอบการสินค้า OTOP เกี่ยวกับการแปรรูปอาหารจากถั่ว กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านคลองไผ่ เล่าว่า ปัญหาของกลุ่มคือ ไม่สามารถพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาดได้ การเข้าร่วมโครงการฯ นี้ทำให้สามารถพัฒนาสินค้าได้ตรงใจลูกค้า และสามารถขายผ่านออนไลน์ได้

สำหรับช่องทางการขาย ตัวชี้วัดความสำเร็จของทีม คือ ต้องมีช่องทางการขายสินค้าอย่างน้อย 3 ช่องทาง คือ Online Offline และ Onground เพื่อหนุนเสริมซึ่งกันและกัน

“การมีตลาดหลายช่องทางจะทำให้การหาตำแหน่งทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ได้ไม่ยาก เช่น คุกกี้ธัญพืช ถ้านำไปวางขายในตลาดนัดข้างอาหารอื่น เช่น ข้าวพอง ทองหยิบ ทองหยอด คุกกี้ธัญพืชจะแพงทันที เพราะวราราคา 15 บาท เพราะอย่างอื่นราคา 10 บาท แต่ถ้านำคุกกี้ธัญพืชไปวางขายในร้านกาแฟ จาก 15 บาท จะมีราคาถูกทันที เพราะในร้านกาแฟ ขนมอย่างอื่นอาจจะขึ้นละ 50 บาท 60 บาท 70 บาท แต่คุกกี้ 15 บาท เจ้าหน้าที่หรือนักศึกษาต้องหาตำแหน่งทางการตลาดให้ได้ว่า สินค้าที่มีจะต้องไปวางขายตรงไหน หรือช่องทางใดบ้าง”

7 เคล็ดวิชาสร้างยอดขาย

โครงการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน โดยการจับคู่ผู้ประกอบการตลาดรุ่นใหม่ด้วยนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์สร้างรายได้และความสุขของชุมชน เกิดผลลัพธ์ 4 เรื่องหลัก ๆ คือ **1. กลุ่มชาวบ้าน**มีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น มีรายได้ และมีช่องทางการตลาดใหม่ ๆ มีบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบให้เข้ากับยุคสมัย **2. นักศึกษา**มีอาชีพและมีรายได้ ด้วยการเข้ามาเป็นนักจัดการร่วมกับชุมชน **3. อาจารย์ที่ปรึกษา**ได้ทักษะความรู้ และ **4. เกิดหลักสูตร**ที่เกิดจากการพัฒนากลไกการขายสินค้าออนไลน์ทั้งหมด **7 หลักสูตร**ในการสอนวิสาหกิจชุมชน การจัดการธุรกิจชุมชน ซึ่งได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรปรับปรุงปี 64 เป็นรายวิชาใหม่ชื่อว่า ‘การจัดการธุรกิจชุมชน’

ทั้งนี้คณะทำงานคาดหวังว่า การนำความรู้จากโครงการฯ นี้ไปสอนนักศึกษาในปีหน้า เชื่อว่านักศึกษาจะนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน หรือไปจับมือกับผู้ประกอบการท้องถิ่นเพื่อต่อยอดทางการตลาดให้กับชุมชนและตัวนักศึกษาเอง ถือเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกแนวทางหนึ่ง

โครงการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน โดยการจับคู่ผู้ประกอบการตลาดรุ่นใหม่ด้วยนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์สร้างรายได้และความสุขของชุมชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน เพชรพงศ์พันธ์

โทรศัพท์: 085-000-1500

'ก.กก บึงกาฬ' แบรนด์ไทยหัวใจสายกราฟต์

ศูนย์การศึกษานอกกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบึงกาฬ
จังหวัดบึงกาฬ

โครงการยกระดับหัตถกรรมไทยสู่สากลจังหวัดบึงกาฬ

กศน. อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ที่มา

กกและฟื่อ เป็นทรัพยากรพื้นฐานของอำเภอบึงกาฬ
กศน.บึงกาฬ จึงเกิดแนวคิดที่จะยกระดับเสื้อกกบึงกาฬ
ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายและมีรูปทรงสวยงาม
ทันสมัย ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะฝีมือให้คนในชุมชน
สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากกกและฟื่อในรูปแบบใหม่ ๆ

ทุน
ชุมชน

- มีกกและฟื่อซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ
อยู่ในชุมชนจำนวนมาก
- ชาวบ้านมีองค์ความรู้ในการทอเสื้อกก

กลุ่ม
เป้าหมาย

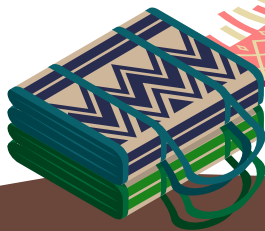
จำนวน 83 คน ประกอบด้วย
แรงงานนอกระบบ 40 คน ผู้สูงอายุ 26 คน ผู้ว่างงาน 12 คน
และผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 5 คน

- กลุ่มเป้าหมายเดิม 61 คน
- กลุ่มเป้าหมายใหม่ 22 คน

เป้าหมาย

ยกระดับฝีมือ
ของกลุ่มเป้าหมาย
ให้ได้มาตรฐาน
ฝีมือแรงงาน
สู่ผลิตภัณฑ์ OTOP

กลไก/กระบวนการทำงาน

- กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อยกระดับการทำงานระหว่างหน่วยพัฒนาอาชีพ ครูภูมิปัญญา และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน
- พัฒนากิจกรรมงานฝีมือให้ได้มาตรฐาน สวยงาม มีรูปแบบที่หลากหลาย
- ให้ความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการการเงิน บัญชีครัวเรือน บัญชีรายรับ-รายจ่าย
- การสร้างภาพลักษณ์การขายออนไลน์ด้วย Story

กลุ่มเป้าหมาย

- มีรายได้เพิ่มขึ้น 100-400 บาทต่อคนต่อวัน
- ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและผู้เข้าร่วมโครงการดีขึ้นจากการทำงานร่วมกัน
- พัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นวิทยากรแกนนำ
- เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอเสื้อโพธิ์ทอง

การตลาด

- มีการขายผลิตภัณฑ์ทาง LAZADA
- เกิด Facebook Page ก.ก.บึงกาฬ เป็นพื้นที่ในการซื้อขายสินค้า

ผลลัพธ์

เครือข่าย

- ชุมชนใกล้เคียงมีรายได้เพิ่มจากการรับซื้อเสื้ออก และผิวมาแปรรูป

ต่อยอด

- พัฒนากิจกรรมฝีมือสู่มาตรฐานฝีมือแรงงาน และสินค้า OTOP
- พัฒนาสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี Brand เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

ผลจากการทำโครงการพัฒนาอาชีพผลิตภัณฑ์จากกกและผิ้อพื้นที่
 ชุมน้ำโลกกุดทิงโดยศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
 เมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ปี 62 ที่สามารถเพิ่มมูลค่า-คุณค่าเสื่อกกบึงกาฬ
 ให้ขึ้นมาโลดแล่นอยู่ในตลาดออนไลน์ได้แล้ว กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจาก
 การทำโครงการฯ ยังสร้างคุณูปการให้กับชุมชนบ้านโพธิ์ทอง และบ้านทองสาย
 อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ไม่น้อย

หนึ่ง เกิดแบรนด์สินค้า ‘ก.กก บึงกาฬ’

สอง เกิดวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากกกและผิ้อพื้นที่ชุมน้ำโลกกุดทิง

สาม เกิดสายพานอาชีพจากการผลิตกกและผิ้อ ที่สร้างงาน สร้างอาชีพ
 ให้กับคนในชุมชนในวงกว้าง

สี่ เกิดการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น พาณิชย์จังหวัดเข้ามา
 ส่งเสริมเรื่องการตลาด ธกส.เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรให้นำผลิตภัณฑ์
 ไปฝากขาย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เข้ามาช่วย
 เรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ห้า เกิดการพัฒนา ‘หลักสูตรท้องถิ่น’ เรื่องการผลิตกกและผิ้อร่วมกับ
 โรงเรียนโพธิ์ทองวิทยานุสรณ์ และโรงเรียนโนนคำพิทยาคม ตั้งแต่
 ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

หก เกิด ‘ศูนย์เรียนรู้ชุมชน’ เพื่อให้ผู้ที่สนใจ เด็กในโรงเรียนจากชุมชน
 อื่น ๆ เข้ามาเรียนรู้

และเพื่อให้แบรนด์ ‘ก.กก บึงกาฬ’ ยกระดับสู่ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เพื่อ
 เข้าสู่มาตรฐานฝีมือแรงงาน จึงต่อยอดด้วยการทำโครงการยกระดับหัตถกรรมไทย
 สู่สากลจังหวัดบึงกาฬ โดยมีอาจารย์รัศมี อีตผา รับผิดชอบโครงการฯ เช่นเดิม

พัฒนามาตรฐานฝีมือให้โดนใจ

จากความสำเร็จของโครงการฯ ในปีแรกเมื่อต้อง ‘ต่อยอด-ขยายผล’ ต่อในปี 2563 การดำเนินงานจึงมุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายเดิมทั้ง 61 คน รวมถึงพัฒนากลุ่มเป้าหมายใหม่อีก 22 คน รวมเป็น 83 คน ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ 40 คน ผู้สูงอายุ 26 คน ผู้ว่างงาน 12 คน และผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 5

อาจารย์รัศมี บอกว่า ที่ผ่านมามีทีมงานจะสามารถสร้างแบรนด์ ‘ก.กก บึงกาฬ’ ได้แล้ว แต่ต้องยอมรับว่า ทักษะฝีมือของแต่ละคนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับพอใช้ ปานกลาง ไปจนถึงระดับดีมาก **จึงต้องการยกระดับฝีมือของกลุ่มเป้าหมายให้ได้มาตรฐานฝีมือแรงงาน**

ประสบการณ์จากปีที่แล้วทำให้รู้ว่า การทำงานจะประสบผลสำเร็จได้ ทุกคนต้องมองเห็นภาพเดียวกัน ปีนี้อาจารย์รัศมีจึงเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายกำหนดเป้าหมายของตัวเองร่วมกับโครงการฯ หลังจากนั้น ทีมงานมีการฝึกอบรมเรื่องการยกระดับฝีมือสู่ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เพื่อเข้าสู่มาตรฐานของฝีมือแรงงาน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามสายพานการผลิต ได้แก่

กลุ่มการทอ ทำหน้าที่ผลิตวัตถุดิบเพื่อนำไปสู่การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

กลุ่มการออกแบบ ทำหน้าที่ออกแบบและตัดแบบทากาวเพื่อนำไปสู่การขึ้นรูป

กลุ่มการเย็บ นำส่วนที่ออกแบบมาประกอบรูปร่างด้วยจักรเย็บผ้าอุตสาหกรรม

กลุ่มการสอย เป็นการเก็บงานในขั้นตอนสุดท้าย จะใช้วิธีการสอยด้วยมือ โดยในกลุ่มนี้นอกจากทำหน้าที่ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์แล้ว ต้องใช้เลคเกอร์ขัดเคลือบเงาเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สมบูรณ์แบบในการวางจำหน่ายต่อไป

“เป้าหมายของการทำงานในปีนี้นอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานแล้ว ยังต้องการยกระดับผลิตภัณฑ์เป็นสินค้า OTOP ดังนั้น สายพานการผลิตแต่ละขั้นตอนต้องมีการพัฒนาทักษะฝีมือ คนที่ทำเป็นแล้วต้องสอนคนที่ยังทำไม่เป็น

เพราะแต่ละคนจะมีความถนัดไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ยังเติมความรู้เรื่องการตลาด เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้โดนใจผู้ซื้อ เป็นต้น” อาจารย์รัศมี บอก

ดิจิทัลเครือข่ายร่วมทุนเสริมการเรียนรู้

แม้โจทย์จะชี้ว่าจะต้องการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน แต่ยังคงขาด ‘ความรู้’ บางอย่าง อาจารย์รัศมีจึงดึงภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยขับเคลื่อนการทำงาน ในปี 2

อาจารย์ปิ่นทอง นันทราช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เล่าเหตุผลของการตอบรับเข้าร่วมการเป็นวิทยากรว่า เธอมองเห็นความเข้มแข็งและศักยภาพของ **กลุ่มวิสาหกิจฯ** ในการนำทุนชุมชนเข้ามาสร้างอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว เห็นพัฒนาการที่มีความต่อเนื่องเป็นขั้นเป็นตอน ขณะเดียวกันการทำงานร่วมกับชุมชนยังตอบพันธกิจของมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่ต้องเข้าไปช่วยทุนเสริมความรู้ให้ชาวบ้าน

ทั้งนี้ กิจกรรมที่อาจารย์ปิ่นทองเข้ามาหนุนเสริมคือ **การสร้างภาพลักษณ์ในการขายออนไลน์** ด้วยการสร้าง Story สินค้าเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่ร้อยเรียงจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของคนอีสาน เพื่อให้เกิดการจดจำของคนซื้อสินค้าและเกิดการบอกต่อ

“การเพิ่ม Story เข้ามาในการขายออนไลน์จะทำให้สินค้าดูมีสีสันขึ้น มีที่มาที่ไป เช่น หมอนอิงเต่าทิง ที่ออกแบบให้มีรูปร่างคล้าย ‘เต่า’ ซึ่งมีความหมายถึงสัตว์ที่มีอายุยืน ส่วนคำว่า ‘ทิง’ มาจากพื้นที่ชุ่มน้ำโลกกุดทิง นำมาผนวกกันกลายเป็นชื่อผลิตภัณฑ์เก๋ๆ ของกลุ่ม หรือลายชั้นหมากเบ็งที่ถูกถอดแบบมาจากพานบายศรี เป็นการเพิ่มอัตลักษณ์ความเป็นอีสานเข้าไปในงานหัตถกรรม สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นเรื่องเล่าและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ได้ คนซื้อจะเกิดความประทับใจถึงที่มาที่ไปของผลิตภัณฑ์นั้นๆ”

บรรพผลที่เกิดขึ้น...จากการฝึกปรี๊ดฝีมืออย่างต่อเนื่อง

“สิ่งที่เราเห็นในโครงการฯ คือ ความรู้ที่ชาวบ้านได้รับ ซึ่งไม่ได้เกิดจากกระบวนการที่วิทยากรถ่ายทอดให้เท่านั้น แต่เกิดจากการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เขาก็คุยกันเป็นข้อตกลงว่า ถ้าคนไหนที่เพิ่งเริ่มทำหรือยังทำไม่ได้ไม่ตี ก็ให้ฝึกทำผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนไม่ยุ่งยากก่อน ถ้าคนไหนที่มีฝีมือดีแล้วก็จะทำผลิตภัณฑ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเขาจะช่วยสอนกันเองในกลุ่ม อันนี้คือทักษะที่เรามองเห็นในกระบวนการสอนที่ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่จะเกิดต่อเนื่องจากที่เขาไปฝึกกันต่อที่บ้าน บางคนบอกว่า เขาเข้าใจที่เพื่อนสอนมากกว่าที่วิทยากรสอนก็มี **เหมือนยิ่งสอนมากเท่าไรคนสอนก็จะยิ่งชำนาญมากขึ้นเท่านั้น**” อาจารย์รัศมีสะท้อนด้วยน้ำเสียงภาคภูมิใจ เมื่อเอ่ยถึงการพัฒนาทักษะฝีมือของกลุ่มวิสาหกิจฯ ที่มีการสอนต่อจากวิทยากรสู่ชุมชนและจากเพื่อนสู่เพื่อน ที่นอกจากจะ**สร้างการเรียนรู้ให้กับเพื่อนแล้ว คนสอนเองยังเกิดทักษะอื่น ๆ** ตามมา เช่น ทักษะการเป็นโค้ช ทักษะการสื่อสาร การกล้าพูด กล้าแสดงออก

สำหรับเรื่องราวได้ ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า **‘ให้ค่าแรงตามทักษะของแต่ละกลุ่ม’** โดยกำหนดราคาในแต่ละขั้นตอนตามความยากง่ายของการผลิต เช่น คนทอเสื้อเมื่อนำมาจำหน่ายให้กลุ่ม กลุ่มก็จะกำหนดเลยว่า เสื้อลายนี้ขนาดนี้ จะรับซื้อที่ราคาเท่าไร ถ้าเป็นลายประจำจังหวัดอย่างลายขันหมากเบ็งก็จะแพงหน่อย ส่วนกลุ่มออกแบบ ทากาว ก็จะตกลงกันว่า ขึ้นนี้ ตัดแบบ ทากาวได้กี่บาท คนเย็บได้กี่บาท คนสอยได้กี่บาท เพราะฉะนั้นคนที่ขยันจะมีรายได้เยอะ นี่เป็นกติกาของกลุ่มที่เขาคิดขึ้นมา จากประสบการณ์ที่เราเคยไปสนับสนุนกลุ่มอาชีพกรณีที่น่าเงินมารวมกันแล้วปันผลอย่างนี้ไม่ค่อยยั่งยืน เพราะมีคนแย้งว่าคนนี้ทำมาก คนนี้ทำน้อย อันนี้คือสิ่งที่เราเห็นในชุมชนอื่น แต่ในกลุ่มนี้เขากำหนดกติกาแบบนี้ ถ้าทำเยอะก็มีรายได้เยอะ ทำให้ทุกคนมีกำลังใจทำงาน

ปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้พัฒนาหลากหลายรูปแบบ เช่น เสื้อย้อมสีธรรมชาติ กระเป๋า หมวก กล่องใส่ทิชชู แจกัน เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ทั้งการขายออนไลน์และขายหน้าร้าน คือ ‘กระเป๋า’ ที่ถูกออกแบบมาในสไตล์โมเดิร์น

สร้างงาน สร้างแรงใจ

นางยม เดชเมือง อายุ 74 ปี อาชีพเกษตรกร หนึ่งในกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกลุ่มตั้งแต่ปีแรก เล่าให้ฟังว่า ในอดีตเคยทอเสื่อเส้นใหญ่ไว้ใช้เอง มีวิทยากรหลายคนเข้ามาช่วยกันสอนเทคนิคใหม่ ๆ โดยเฉพาะการทอเสื่อเส้นเล็ก เมื่อทอเสร็จก็นำมาขาย ทำให้ยายยมเริ่มมีกำลังใจในการทอมากขึ้น ไม่คิดว่าตัวเองจะมีฝีมือถึงขั้นทอขายได้

“ตอนแรกไม่อยากจะทอเลย แต่พอได้ฝึกบ่อย ๆ ทุกวันก็รู้สึกชอบ ตอนนี้ก็มีความสุขหลานเข้ามาช่วยทำบ้างบางชิ้นตอน ยายรู้สึกมีความสุขมาก”

ด้านนางดวงใจ ทุมชัย อายุ 40 ปี อาชีพเกษตรกรและแม่บ้าน เดิมทีเป็นกลุ่มเป้าหมายในปีแรก แต่ปีนี้เธอผันตัวเองขึ้นมาเป็นทีมงาน ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เรื่อง**ทักษะการเย็บ**ซึ่งเป็นงานที่เธอถนัด และการเป็นวิทยากรทำให้เธอได้ทบทวนความจำและนำกลับมาพัฒนาฝีมือจนชำนาญยิ่งขึ้น

“วิธีการเย็บไม่ยากเลย เพราะว่าเราทำเป็นประจำอยู่แล้ว ดูว่าชิ้นทำไหนทำแบบไหนถึงจะง่าย แล้วจะสอนเทคนิคพวกแม่ ๆ ด้วย เพราะว่าเราเรียนรู้ปัญหามาหมดแล้ว นำสิ่งที่เราเจอมาก่อนมาสอนเขาอีกที ส่วนใหญ่จะเน้นปฏิบัติ เช่น ถ้าสอนเย็บจะเริ่มต้นจากให้เขาลงมือตัดผ้าเอง ให้ดูแบบเอง ค่อย ๆ บอกสอนไปที่ละขั้นตอน หากเย็บตรงนี้ไม่สวยต้องแก้อย่างไร หรือทำขั้นตอนไหนก่อนเพื่อให้เย็บง่ายขึ้น พอเริ่มเข้าสู่ขั้นที่ 2 เขาจะทำได้เลย” นางดวงใจเล่าอย่างภาคภูมิใจ

จุดยืน...สู่ความยั่งยืน

อาจารย์รัศมี บอกว่า ตลอดระยะเวลา 6 เดือนของการฝึกทักษะฝีมือพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เกิดการพัฒนาทักษะงานฝีมือ มีทักษะศตวรรษที่ 21 นำมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน เช่น การใช้ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยการนำ ‘กก’ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย การใช้เทคโนโลยีศึกษาเทรนด์แฟชั่นในปัจจุบัน ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวกลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เกิดการพูดคุยสื่อสารระหว่างชาวบ้านด้วยกันเองมากขึ้น การรวมกลุ่ม ‘วิสาหกิจชุมชนทอเสื่อโพธิ์ทอง’ ยังทำให้เกิดกระบวนการคิดการจัดการบริหารกลุ่ม และที่สำคัญกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เฉลี่ยวันละ 100 - 400 บาท ขึ้นอยู่ขั้นตอนของกระบวนการผลิต

นอกจากเม็ดเงินที่เป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวแล้ว ระบบความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ลูก ปู่ย่า ตายาย ในหลายครอบครัวเริ่มดีขึ้น จากการพูดคุยกันระหว่างทำกิจกรรมร่วมกัน และด้วยสัมพันธภาพที่ดีเหล่านี้ ส่งผลให้สุขภาพใจของคนในครอบครัวแข็งแรงขึ้น

ซึ่งในอนาคต เธอคาดหวังว่า นอกจากการขายออนไลน์แล้ว การจับตลาด OTOP ที่เธอกำลังร่วมมือกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ทางกลุ่มต้องรักษาจุดยืนในเรื่องคุณภาพให้เป็นสากล คือ ‘ขายได้และใช้งานได้จริง’ เพื่อให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ และเกิด Loyalty กับแบรนด์ให้ได้

หากมองในมุมกว้าง โครงการนี้ฉายภาพให้เห็นถึงมิติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน สิ่งที่เกิดขึ้นในวันนี้ไม่ใช่แค่การมีแบรนด์ ‘กกก บึงกาฬ’ เท่านั้น แต่เป็นการมองหา ‘โอกาส’ จาก ‘ฐานทุนชุมชน’ บวกกับจุดแข็งของชุมชนทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา ที่เข้ามาเชื่อมต่อไปสู่ภาคการผลิตและบริการ ให้กลายเป็นเสน่ห์ของงานคราฟต์จากวิถีชุมชน ถือเป็นความสำเร็จอีกขั้นในการขยายโอกาสทางการตลาดไปสู่ความยั่งยืนของอาชีพ

โครงการยกระดับหัตถกรรมไทยสู่สากลจังหวัดบึงกาฬ

ผู้รับผิดชอบโครงการ: นางรัศมี อัดผา

โทรศัพท์: 083-378-9393

สร้างอาชีพ 'ผู้ดูแลกลุ่มพึ่งพิง' รับมือสังคมสูงวัย

มหาวิทยาลัยนครพนม
(วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม)
จังหวัดนครพนม

โครงการการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการดูแลสุขภาพ กลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม
มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม

ที่มา

จังหวัดนครพนมมีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และมีกลุ่มพึ่งพิงที่ต้องได้รับการดูแล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. เด็กอ่อน 2. ผู้ป่วยติดเตียง และ 3. ผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนมจึงได้จัดทำโครงการการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการดูแลสุขภาพกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในเขตจังหวัดนครพนม เพื่อเตรียมรับมือกับภาวะสังคมสูงวัย และเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อย

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 113 คน ประกอบด้วยเกษตรกร ผู้สูงอายุที่เป็น อสม. และผู้ที่มีรายได้น้อย ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ เขตเทศบาลเมืองนครพนม ต.หนองญาติ ต.อาจสามารถ และ ต.นารายณ์ อ.เมือง จ.นครพนม ขยายผลไปที่ ต.โคกสูง อ.ปลาปาก จ.นครพนม

ชุมชน

- องค์ความรู้เรื่องการดูแลกลุ่มผู้พึ่งพิง 3 กลุ่ม
- เครือข่าย อสม.ในพื้นที่

เป้าหมาย

ฝึกทักษะอาชีพการดูแลกลุ่มพึ่งพิง
เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้
ให้กลุ่มเป้าหมาย

กลไก/กระบวนการทำงาน

- ค้นหาและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ประสานความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล อบต. และ รพ.สต. ในการสำรวจและประชาสัมพันธ์ลงพื้นที่ชี้แจงรายละเอียดการฝึกอบรม จนได้กลุ่มเป้าหมาย 113 คน
- ออกแบบหลักสูตรการดูแลพึ่งพิง 250 ชั่วโมง เป็น 3 หลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาทำโครงการและเวลาว่างของกลุ่มเป้าหมาย
 1. หลักสูตรการดูแลเด็กอ่อน 125 ชั่วโมง
 2. การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง 125 ชั่วโมง
 3. หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยติดเตียง 35 ชั่วโมง
- รับมอบใบประกาศนียบัตรจากรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม

ผลลัพธ์

กลุ่มเป้าหมาย มีรายได้เฉลี่ย
600-800 บาท/8 ชั่วโมง

- 7 คน เป็นพี่เลี้ยงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับค่าจ้างเดือนละ 8,000-9,000 บาท
- 1 คน ได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างชั่วคราวของบ้านเด็กและครอบครัว จังหวัดนครพนม
- 2 คน ดูแลผู้ป่วยติดเตียงที่โรงพยาบาล
- 2 คน ดูแลผู้สูงอายุที่บ้านเป็นรายเดือน
- อสม.บางส่วนรับจ้างพิเศษดูแลกลุ่มพึ่งพิงตามบ้าน

มหาวิทยาลัย

- ขยายผลขับเคลื่อนการสร้างบุคลากรดูแลกลุ่มพึ่งพิงในพื้นที่ เพื่อรับมือกับวิกฤตสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครพนม ที่มุ่งขับเคลื่อนสร้างพื้นที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เป็นที่พักอาศัยและสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต

ปี 2564 นับเป็นปีที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ คือมีประชากรผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 20 ของประเทศ ซึ่งจังหวัดนครพนมเริ่มมีแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีกลุ่มพึ่งพิงที่ต้องได้รับการดูแล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. เด็กอ่อน 2. ผู้ป่วยติดเตียง และ 3. ผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม จึงได้จัดทำโครงการการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการดูแลสุขภาพกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในเขตจังหวัดนครพนม เพื่อเตรียมรับมือกับภาวะสังคมสูงวัย และเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ เอี่ยมกุลสกิจ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม ผู้รับผิดชอบโครงการฯ เล่าว่า ปัจจุบันมีผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง หรือแม้แต่ผู้ป่วยที่นอนโรงพยาบาลในเขตเมืองจำนวนมากที่ต้องการคนดูแล แต่กลับขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพมาช่วยดูแล ขณะที่กลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) ที่คอยดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์คือต่ำกว่า 6,500 บาท/เดือน อีกทั้งเมื่อดูภาพรวมรายได้ของประชาชนในจังหวัดนครพนม ในปี พ.ศ. 2562 พบว่าประชาชนมีรายได้เฉลี่ยเพียง 5,631.07 บาท/คน/เดือน เท่านั้น จึงเกิดแนวคิดที่จะบูรณาการโครงการที่สามารถสร้างคนที่มีทักษะอาชีพในการดูแลกลุ่มพึ่งพิง และสร้างรายได้ให้แก่คนกลุ่มดังกล่าว

สำหรับกลไกการค้นหาและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย มหาวิทยาลัยประสานความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในการสำรวจและประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงพื้นที่ซึ่งแจ้งรายละเอียดการฝึกอบรม จนได้กลุ่มเป้าหมาย 113 คน ประกอบด้วยเกษตรกร ผู้สูงอายุที่เป็น อสม. และผู้ที่มีรายได้น้อย ใน 4 พื้นที่ ได้แก่ เขตเทศบาลเมืองนครพนม ตำบลหนองญาติ ตำบลอาจสามารถ และตำบลนารายณ์ อำเภอมือเมือง จังหวัดนครพนม ต่อมา มีการขยายผลเพิ่มเติมไปที่ตำบลโคกสูง อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม

ปันพี่เลี้ยงเด็กอ่อน ดูแลปลอดภัยใส่ใจพัฒนาการ

กลุ่มพี่เลี้ยงทั้งผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง และเด็กอ่อน ต่างเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เนื่องจากมีความเปราะบางด้านสุขภาพ ผู้ดูแลจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดูแลที่ถูกต้อง โครงการฯ จึงมีการฝึกทักษะอาชีพผู้ดูแล เริ่มต้นจากนำหลักสูตรเดิมที่สอนในวิทยาลัยพยาบาลทั้งการดูแลเด็กอ่อน ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียงในคอร์สเดียวกัน รวม 250 ชั่วโมง มาออกแบบการเรียนรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับระยะเวลาการทำโครงการฯ และเวลาของกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพ โดยมีการปรับหลักสูตรเป็น 3 หลักสูตร คือ

1. หลักสูตรการดูแลเด็กอ่อน 125 ชั่วโมง มีการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคทดลอง และภาคปฏิบัติโดยปูพื้นฐานตั้งแต่การประเมินสุขภาพเด็กเบื้องต้น จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย การประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้ DSPM (Developmental Surveillance and Promotion Manual) ของกระทรวงสาธารณสุข การดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็ก อาหาร โภชนาการ การออกกำลังกาย การนอน รวมไปถึงการดูแลเบื้องต้นเมื่อเด็กเจ็บป่วย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ที่สำคัญคือเรื่องของการสื่อสาร ทุกวันนี้เด็กติดเทคโนโลยีเยอะมาก จะสื่อสารปรับพฤติกรรมเด็กอย่างไร และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการดูแลเด็กอ่อนด้วย เช่น การอาบน้ำเด็ก และนวดแบบโบราณ การนำสมุนไพรมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วย เช่น ถ้าเด็กเป็นหวัด มีน้ำมูก ใช้หัวหอมแก้หวัด เป็นแผ่นน้ำร้อนลวกใช้ว่านหางจระเข้ และสุดท้ายคือเรื่องจรรยาบรรณและบทบาทของการเป็นผู้ดูแลเด็กอ่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ เอี่ยมกุลคลิก

ดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงวัย ให้มีกาย-ใจที่แข็งแรง

สำหรับ**หลักสูตรที่ 2. การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง 125 ชั่วโมง** ซึ่งมีการฝึกสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคทดลอง และภาคปฏิบัติเช่นเดียวกัน เริ่มตั้งแต่แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง การประเมินสภาพร่างกาย การสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลด้านโภชนาการของผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง โดยเฉพาะการทำอาหารปั่นสำหรับผู้ที่ต้องให้อาหารทางสายยาง รวมทั้งสอนเทคนิคการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล เช่น การอาบน้ำ สระผม การทำความสะอาดให้แก่ผู้ป่วยติดเตียง ที่มีสายสวนปัสสาวะ การช่วยเหลือด้านการเคลื่อนไหว การพลิกตะแคงตัว รวมถึงถึงการแก้ปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ โดยมีโรงพยาบาลนครพนมซึ่งเป็นภาคีเครือข่าย มาให้ความรู้เรื่องการใช้ออกซิเจน และกฎระเบียบการเฝ้าไข้ผู้ป่วยในโรงพยาบาล ด้วยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาช่วยถ่ายทอดความรู้ด้าน**สมุนไพรและโภชนาการ** และที่สำคัญคือมีการเติมความรู้เรื่องการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายของชีวิตเพื่อช่วยเหลือให้เขาเสียชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี และสุดท้ายคือการปลูกฝังเรื่องของจริยธรรมและบทบาทผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง และ **3. หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยติดเตียง** โดยเฉพาะ 35 ชั่วโมง เพื่อพัฒนากลุ่มผู้ดูแลเฝ้าไข้ รวมทั้งเป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในตำบลโคกสูง ซึ่งเนื้อหาจะคล้ายหลักสูตรที่ 2

มอบใบประกาศนียบัตร รับรองสานต่ออาชีพ

หลังฝึกอบรมเสร็จ กลุ่มเป้าหมายจะได้รับการทดสอบทั้งภาคทฤษฎี ภาคทดลอง และภาคปฏิบัติ เพื่อรับรองว่ามีความรู้และทักษะในการดูแลกลุ่มพึ่งพิงได้อย่างถูกต้อง โดยได้รับความร่วมมือจาก รพ.สต.ตำบลหนองญาติ และ รพ.สต.โคกสูง ช่วยหาเคสผู้ป่วย ทั้งนี้ ผู้ผ่านการอบรมทั้งหมดจะได้รับประกาศนียบัตรเพื่อรับรองว่าผ่านตามหลักสูตรที่ได้เข้าอบรม โดยมีนายสุวิทย์ จันทร์หรร รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมเป็นประธานมอบใบประกาศนียบัตร ซึ่งปัจจุบันกลุ่มเป้าหมายเริ่มนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประกอบอาชีพเป็นผู้ดูแลกลุ่มพึ่งพิงเพื่อสร้างรายได้

“ตอนนี้มีกลุ่มเป้าหมาย 7 คน เป็นพี่เลี้ยงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับค่าจ้างเดือนละ 8,000-9,000 บาท คนหนึ่งได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างชั่วคราวของบ้านเด็กและครอบครัว จังหวัดนครพนม ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว นอกจากนี้มีไปดูแลผู้ป่วยติดเตียงที่โรงพยาบาล 2 คน และไปเฝ้าผู้สูงอายุที่บ้าน เป็นรายเดือน 2 คน ส่วนกลุ่ม อสม.บางส่วนรับจ้างพิเศษดูแลกลุ่มพึ่งพิงตามบ้าน ซึ่งรายได้ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของเคส ถ้าเป็นเคสที่ดูแลช่วยเหลือตนเองได้ รายได้ขั้นต่ำประมาณ 300 บาท/วัน แต่ถ้าเป็นเคสเฝ้าไข้ที่โรงพยาบาลหรือดูแลเป็นผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้จะอยู่ราว 600-800 บาท/8 ชั่วโมง”

ด้าน นางวิชุดา รอบคอบ หรือ แอนนา อายุ 28 ปี อาชีพอาสาสมัครท้องถิ่น หนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย บอกว่า ปกติเธอจะดูแลผู้ป่วยติดเตียงในตำบลเดือนละ 4 คน ทำงานเดือนละ 20 วัน ได้ค่าจ้าง 5,000 บาท เป็นสัญญาจ้าง 1 ปี พอมีคนรู้จักแนะนำให้เข้าร่วมโครงการฯ ก็สนใจ เพราะอยากเพิ่มเติมทักษะความรู้ในการทำงาน โดยหลังจากการอบรมทำให้มีความมั่นใจในการดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำไปใช้ต่อยอดการดูแลผู้ป่วยได้มากขึ้น

“เราต้องเข้าไปให้คำแนะนำกับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้ป่วยติดเตียง สาธิตให้ญาติดูแลผู้ป่วยอย่างถูกวิธี งานดูแลผู้ป่วยเป็นงานที่ต้องใส่ใจมาก่อน เพราะเป็นงานหนัก ผู้ป่วยบางคนน้ำหนักตัวเยอะ บางทีเขาดูแลกันมานานเขาเหนื่อยล้ากันแล้วเราก็ต้องเข้าไปช่วยทำ ไปช่วยกระตุ้นทั้งญาติทั้งผู้ป่วย ตอนนี้เรามีบริบาลท้องถิ่นทั้งหมด 28 คน กระจายอยู่ในหมู่บ้านตำบลกาหลง ส่วนใหญ่ฐานะค่อนข้างจะยากจน โอกาสก็ไม่ค่อยมี โดยในหนึ่งเดือนเราจะทำงาน 20 วัน ไม่มีวันหยุดราชการ ทำงานครบ 20 วันปั๊บ เราต้องไปเคลียร์งานให้ อบต. ให้หมอเขาประเมินผู้ป่วยเพื่อเขาจะส่งเข้าอำเภอ ส่งเข้าจังหวัดต่อไป”

แอนนา บอกว่า ระยะเวลาอบรมสั้น ๆ เพียง 10 วันทำให้เธอได้เรียนรู้และฝึกฝนการดูแลผู้พึ่งพิงครบวงจร มีทั้งขั้นตอนการปฏิบัติ ทำข้อสอบ และลงพื้นที่พบผู้ป่วยตามบ้าน 1 วัน

นางวิชุดา รอดคอบ

“แม้เป็นการอบรมเพียงระยะสั้น ๆ แต่ก็ทำให้เปลี่ยนจากคนที่ไม่ค่อยมั่นใจหรือบางอย่างอาจจะปฏิบัติต่อผู้ป่วยไม่ถูกนักก็ทำให้เรามั่นใจและทำถูกต้องแม่นยำมากขึ้น ทั้งการล้างแผล การพลิกตะแคงตัว การเปลี่ยนผ้าอ้อมสำหรับผู้ใหญ่ การปฐมพยาบาลต่าง ๆ การฟื้นฟูกายภาพบำบัด ทำให้เรามีความรู้ในการดูแลผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น”

นอกจากจะมีทักษะความรู้ที่แม่นยำขึ้น และมั่นใจมากขึ้นแล้ว โครงการฯ นี้ยังทำให้แอนนาเป็นที่รู้จักมากขึ้นจากการมีเครือข่ายผู้บริหารผู้ป่วยติดเตียง ส่งผลให้มีผู้ที่ต้องการนักบริบาลติดต่อแอนนาไปช่วยดูแลผู้ป่วยที่บ้านมากขึ้น

“เราทำงานตรงนี้มา 1 ปีแล้ว รู้สึกดีใจ ตื่นเต้นใจ ไม่คิดเหมือนกันว่าตัวเองจะทำได้ ต้องทำงานตั้งแต่ 8 โมงเช้าจนถึง 5 โมงเย็น เฉลี่ยดูแลบ้านละ 2 ชั่วโมงกว่าจะกลับถึงบ้านก็หกโมง บางวันก็ห่มหนึ่ง เพราะแต่ละบ้านอยู่ห่างกัน เป็นงานจิตอาสาที่ต้องใส่ใจทำจริง ๆ ถามว่าเงินเดือนห้าพันพอไหม ตอบได้เลยว่าไม่พอ ไหนจะค่าน้ำมันที่ต้องเติมเองทุกวัน บางทีผู้ป่วยอยากกินโน่นกินนี่ เขาไม่มีตังค์เราก็กู้เงินตัวเองซื้อผลไม้ ซ้อนนม ซื้อของกินไปฝาก”

ดังกล่าวการมีส่วนร่วม สร้างการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

ผลความสำเร็จของโครงการฯ ไม่เพียงกลุ่มเป้าหมายจะมีความรู้และทัศนคติที่ดีในการดูแลกลุ่มพึ่งพิง สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพสร้างรายได้ ทว่าพวกเขายังมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันอย่างเข้มแข็ง

เมื่อถามถึงปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรวมกลุ่มกันได้อย่างเหนียวแน่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ บอกเทคนิคคือ ทำให้เขาเป็นคนทำโครงการฯ พยายามสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของโครงการฯ โดยในการอบรมจะมีการแบ่งกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมในภาพรวม มีการตั้งชื่อรุ่นว่า CGD (Caregiver Dependent Persons) รุ่นที่ 1 ซึ่งจะมีการตั้งประธาน เลขานุ และประชาสัมพันธ์ของรุ่น ทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกัน โดยมีทีมงานเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่ได้มีเพียงการสร้างผู้ดูแลกลุ่มพึ่งพิงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่คณะทำงานต่างก็ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ จากการทำโครงการฯ ด้วยเช่นกัน

“ที่ผ่านมาเราทำโครงการฯ แค่น้ำ เป็นเพียงการสร้างความรู้และทักษะเท่านั้น แต่โครงการฯ นี้เราทำตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ต้องดูว่ากลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้อะไร นำไปใช้อย่างไรเพื่อสร้างรายได้ และจะเกิดบริบทเชิงสังคมและเศรษฐกิจอย่างไร เป็นการทำงานต่อเนื่องที่เห็นผลลัพธ์เป็นรูปธรรมชัดเจน นอกจากนี้ยังมีทีมพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาและหนุนเสริมความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคนทำงาน ซึ่งความรู้บางส่วนสามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้”

สำหรับแผนต่อยอดจากนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ บอกว่า อยากจะสานต่อ CGD รุ่นที่ 2 เพื่อขยายผลขับเคลื่อนการสร้างบุคลากรดูแลกลุ่มพึ่งพิงในพื้นที่ เพราะคนกลุ่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเป็นพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือกับวิกฤตสังคมผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันการพัฒนาผู้ดูแลกลุ่มพึ่งพิงยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครพนมที่มุ่งขับเคลื่อนสร้างพื้นที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ให้เป็นที่พักอาศัยและสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในอนาคตด้วย

โครงการการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการดูแลสุขภาพกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในเขตจังหวัดนครพนม

ผู้รับผิดชอบโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ เอี่ยมกุลลกิจ

โทรศัพท์: 095-664-6586

ก้าวที่กล้า...สู่แรงงานมืออาชีพ

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม

โครงการการพัฒนาทักษะอาชีพช่างอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี แก่เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครพนม เพื่อยกระดับสู่มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม

ที่มา

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม
ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรด้านการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้น
ทำให้ไม่สามารถอบรมและพัฒนาทักษะของเยาวชนได้ทั่วถึง
มหาวิทยาลัยนครพนมจึงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่
ฝึกทักษะอาชีพช่างในการสร้างอาชีพให้เด็กและเยาวชน
ในสถานพินิจฯ จังหวัดนครพนม

กลุ่ม
เป้าหมาย

เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดนครพนม จำนวน 100 คน

ทุน
ชุมชน

- ภาคีเครือข่าย เช่น สถานพินิจ
เด็กและเยาวชน, สำนักงาน
คุมประพฤติ, สำนักงานพัฒนา
ฝีมือแรงงาน, สภาเด็ก
และเยาวชน จังหวัดนครพนม
สถานประกอบการในจังหวัด
เข้ามาเป็นกลไกการทำงาน
- องค์ความรู้ด้านช่าง

เป้าหมาย

- เสริมความเข้มแข็งขององค์กร
ภาคีเครือข่าย
- พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานต่อยอด
ไปสู่การสร้างอาชีพให้เด็ก
และเยาวชนในสถานพินิจฯ
จังหวัดนครพนม

กลไก/กระบวนการทำงาน

- รับสมัครเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
- **สำรวจความต้องการในชีวิต, สร้างแรงบันดาลใจ** ให้กลุ่มเป้าหมายเห็นคุณค่าในตัวเอง
- **พัฒนาหลักสูตร**ร่วมกับวิทยากรและเจ้าหน้าที่สถานพินิจฯ
- **เรียนรู้ 5 หลักสูตร ๆ ละ 20 คน** แบ่งหลักสูตรละ 2 ประเภท คือ หลักสูตรระยะสั้น 30 ชั่วโมง และหลักสูตร 120 ชั่วโมง ได้แก่
 1. การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและระบบไฟฟ้าในบ้านพักอาศัย
 2. การติดตั้งไฟฟ้าภายในอาคาร
 3. การซ่อมรถจักรยานยนต์
 4. การเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ
 5. การสร้างสื่อดิจิทัล
- **ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ** (หลักสูตร 120 ชั่วโมง)

ผลลัพธ์

กลุ่มเป้าหมาย

- **ได้รับใบประกาศ** รับรองโดยคณะบดี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม และสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานนครพนม สามารถนำชั่วโมงเรียนไปเทียบหน่วยกิตเพื่อศึกษาต่อทั้งสายอาชีพและสายสามัญ
- **มีทักษะอาชีพด้านช่าง** สามารถประกอบอาชีพหลังได้รับการปล่อยตัว และช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน
- **เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตัวเอง** ลดการกระทำผิดซ้ำ

เครือข่าย

เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนากิจกรรมอาชีพช่างในจังหวัดนครพนม

ผลจากการนำ **‘ข้อจำกัด+ความต้องการ’** ของเด็กเยาวชนในสถานพินิจเด็กและเยาวชน จังหวัดนครพนม จำนวน 144 คน มาออกแบบหลักสูตรการฝึกทักษะอาชีพผ่านการทำ **โครงการพัฒนาทักษะแรงงานอาชีพการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและระบบไฟฟ้าในบ้านพักอาศัยแก่แรงงานด้อยโอกาสพื้นที่จังหวัดนครพนม ปี 2562** ที่มีภาคีเครือข่ายด้านการศึกษาและการฝึกวิชาชีพในพื้นที่มาร่วมพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ จนเกิดเป็น **‘หลักสูตรเฉพาะทาง’** ที่มีรูปแบบและเทคนิคการสอนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายที่ส่วนใหญ่มีสมาธิสั้น อ่อนทฤษฎีแต่ชอบปฏิบัติ

ดังนั้นก่อนเริ่มต้นเนื้อหาเชิงทฤษฎี จึงต้องมีปรับทัศนคติด้วยการสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ ใช้ **‘ใจ’** กระตุ้นให้เกิดการลงมือทำ จากนั้นจึงค่อยพัฒนาทักษะวิชาชีพให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ค่อย ๆ พาคิด พาทำไปที่ละขั้น จนกลุ่มเป้าหมายผ่านหลักสูตรและได้รับใบประกาศจากโครงการ ที่มีการรับรองโดยคณบดีคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม และสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม ซึ่งใบประกาศนี้สามารถนำไปใช้สมัครงานและนำไปเทียบหน่วยกิตเพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นแล้ว ความรู้ที่ได้รับยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

สานงานเดิม เพิ่มงานใหม่สู่การประกอบอาชีพ

ปี 2563 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม ยศเรืองศักดิ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม ผู้รับผิดชอบโครงการการพัฒนาทักษะอาชีพช่างอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี แก่เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครพนม เพื่อยกระดับสู่มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่ทำต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดการทำโครงการฯ คือ เสริมความเข้มแข็งระหว่างองค์กร และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ต่อยอดไปสู่การสร้างอาชีพให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ จังหวัดนครพนม

โครงการดังกล่าว มีกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ จังหวัด นครพนม จำนวน 100 คน จัดอบรมทั้งหมด 5 หลักสูตร หลักสูตรที่ 1 การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าและระบบไฟฟ้าในบ้านพักอาศัย หลักสูตรที่ 2 การติดตั้งไฟฟ้าภายในอาคาร หลักสูตรที่ 3 หลักสูตรการซ่อมรถจักรยานยนต์ หลักสูตรที่ 4 หลักสูตรการเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ และหลักสูตรที่ 5 หลักสูตรการสร้างสื่อดิจิทัล โดยเรียนหลักสูตรละ 20 คน แบ่งหลักสูตรการเรียนเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทหลักสูตรระยะสั้น 30 ชั่วโมง และ ประเภทหลักสูตร 120 ชั่วโมง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จะได้รับใบประเมินความรู้ความสามารถ เน้นทักษะ กระบวนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ โดยเฉพาะช่างไฟฟ้าภายในอาคารและช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ

ทั้งนี้ หลักสูตรที่สอน จะอยู่ใน 4 สาขาอาชีพ ได้แก่ ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างเชื่อมโลหะ นักผลิตสื่อดิจิทัล ปัจจุบันการประกอบอาชีพช่างไฟฟ้าภายในอาคาร และช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ กระทรวงแรงงานกำหนดให้ผู้ที่ผ่านการพัฒนาฝีมือแรงงานแห่งชาติแล้วต้องได้รับใบประเมินความรู้ความสามารถเพื่อนำไปประกอบวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ในการอ้างอิงประกาศของกระทรวงแรงงาน ซึ่งหากมองในแง่ความต้องการของตลาดแรงงานสาขานี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น พุดง่าย ๆ คืออบรมไปด้วย ให้เขาฝึกทดสอบฝีมือแรงงานไปด้วย เพื่อที่จะฝึกเด็กกลุ่มนี้มุ่งไปสู่การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม ยศเรืองศักดิ์

‘ลดทฤษฎี เน้นปฏิบัติ’ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม บอกว่า กระบวนการฝึกทักษะอาชีพปีนี้ต่างกับปีที่แล้ว เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 คือ 1. การจัดกิจกรรมเปิดใจที่ไม่สามารถจัดแบบพบหน้าพบตากันได้ จึงเกิดปัญหาช่วงแรก ๆ ที่ไม่สามารถเปิดใจกลุ่มเป้าหมายได้ วิธีการแก้ไขก็คือ ใช้วิธีการสลายกลุ่มใหญ่ให้เป็นกลุ่มย่อย โดยใช้วิดีโอคุยเปิดใจแบบกลุ่มย่อย และใช้ลักษณะเข้าไปนั่งคุย โดยมีวิทยากรเข้าไปสร้างปฏิสัมพันธ์เป็นระยะ ๆ 2. การจัดกิจกรรมนอกตัวอาคารที่เด็กต้องผจญทั้งเรื่องความร้อน เสียงเด็กจึงไม่ค่อยมีสมาธิ สิ่งที่เราแก้ไขคือ ไม่นั่นทฤษฎี แต่เน้นให้เขาได้เรียนรู้และได้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มเล็กลง 20 คน การเรียนรู้ในกลุ่มย่อยทำได้ดีขึ้น กล่าวสั้น ๆ คือ ‘ลดทฤษฎี เน้นปฏิบัติ’

ทั้งนี้ก่อนเริ่มต้นเรียนรู้ ทุกหลักสูตรที่ทีมงานจะต้องมีการเปิดใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กลุ่มเป้าหมายไปพร้อมกัน โดยทุกหลักสูตรจะต้องมีเป้าหมายที่แน่ชัด เช่น เรียนแล้วได้อะไร สามารถนำไปประกอบอาชีพอะไรได้บ้าง ขณะที่เนื้อหารายละเอียดในหลักสูตรจะเน้นทักษะเฉพาะที่จำเป็น ซึ่งเป็นการออกแบบของแต่ละทีม โดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ทีมงานจะเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน มาช่วยกันออกแบบเพื่อนำไปสู่การเรียนการสอนที่จำกัดด้วยโจทย์เฉพาะกลุ่มและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

“เราจะวางแผนร่วมกันกับอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาเป็นหลักสูตรและเทคนิคในการเรียนการสอน เช่น การเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ จะต้องเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง การทำความรู้จักกับเครื่องมือการเชื่อม ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานเบื้องต้น โดยเพิ่มกระบวนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติเข้าไปใน 120 ชั่วโมง ด้วยซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนแบบปกติ รวมถึงต้องเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับช่างไฟฟ้าภายในอาคารและช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือด้วย แต่ละหลักสูตรไม่มีข้อกำหนดตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ให้เหมาะสม โดยออกแบบหลักสูตรร่วมกับวิทยากร เจ้าหน้าที่สถานพินิจฯ”

ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ตามหลักเกณฑ์ กระทรวงแรงงาน

เมื่อเรียนครบตามเกณฑ์และหลักสูตรที่วางไว้ ทีมงานจึงพากันไปทดสอบที่ ‘ศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม’ ซึ่งเกิดจาก พ.ร.บ.กฎหมายของกระทรวงแรงงาน โดยจะมีการทดสอบภาคทฤษฎีก่อน สิ่งที่ทีมพบก็คือ เด็กกลุ่มนี้เข้าฝึกปฏิบัติเก่ง แต่ขาดความรู้เชิงทฤษฎีด้านช่างเฉพาะทาง เราใช้วิธีการเพิ่มความรู้อีก คือ ตีเฉพาะภาคทฤษฎีให้ก่อน โดยก่อนที่จะไปทดสอบเราจะพากันไปซ้อมหรือฝึกทดสอบที่หน่วยงานจริงก่อน 1 วัน ส่วนในวันทดสอบจริงจะมีการฝึกทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ตามกระบวนการของกระทรวงแรงงานทุกอย่าง ซึ่งศูนย์ทดสอบฯ นี้ตั้งมาหลายปีแล้ว และมีการพัฒนาศูนย์ทดสอบฯ นี้ไว้เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า รวมไปถึงบุคลากรที่จะเข้ามาทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

ขณะเดียวกันระหว่างฝึกทักษะในแต่ละชั่วโมงวิทยากรจะสอดแทรกเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม เมื่อเด็กกลุ่มนี้ออกไปสู่โลกภายนอกจะสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างไม่รู้สึกละแวกแตกต่าง

“ความรู้ในเรื่องทฤษฎีข้อสอบต้องได้ 70 เปอร์เซนต์ถึงจะผ่าน เพราะฉะนั้นเราจะตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำ ๆ อยู่ที่ 60 เปอร์เซนต์ แล้วค่อยมาดูว่า ตรงไหนที่เขาอ่อน เช่น เจอคำภาษาอังกฤษเข้าไปนิดหน่อยเขาทำไม่ได้ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้เขามีปัญหาเรื่องการพูดการอ่านมากพอสมควร บางคนต้องให้เพื่อนอ่านให้ฟังถึงจะตอบได้ เพราะฉะนั้นเราจะต้องเติมในเรื่องความสามารถให้เขา ผมมองว่าเด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มพิเศษเขามีปัญหาเรื่องเขียนหนังสือเขาไม่ชอบเลย ไปค้ยั่นค้ยอยให้เขาเขียน เขาไม่เอาหรอก แต่ถ้าเราเปลี่ยนจากการเขียนหนังสือให้เขาไปถือประแจซ่อมรถเขาเก่งขึ้นมาทันที ผมจึงใช้ตรงนี้เติมให้เขามากกว่า”

นอกจากการเติมเต็มเรื่องวิชาชีพและทักษะการใช้ชีวิตในสังคมแล้ว ทีมงานต้องเข้าใจถึงสถานะที่เด็กกลุ่มนี้ประสบในด้านการศึกษา ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นรูปแบบการปรับปากกาให้เป็นประแจซ่อมรถ จึงเป็นการเรียนการสอนที่ประยุกต์ปรับใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มนี้ได้อย่างลงตัว

ดริม (นามสมมุติ) อายุ 19 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป กลุ่มเป้าหมาย เล่าว่าเขาสนใจเกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และมีพื้นฐานในการต่อปลั๊กไฟ เปลี่ยนหลอดไฟ **โครงการฯ** นี้ทำให้เขาสามารถซ่อมและต่อแผงวงจรไฟฟ้าภายในบ้านได้ และได้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่าง

ไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ตั้งใจว่า หลังจากเรียนจบ ม.3 แล้ว จะไปเรียนเพิ่มเติมด้านวิชาชีพการซ่อมแอร์ ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างจริงจัง

“ผมนำความรู้ที่ได้รับไปซ่อมไฟฟ้าในหมู่บ้าน เพราะหลังฝึกทักษะอาชีพจบทางโครงการฯ ได้มอบประกาศนียบัตรให้ด้วย เวลาไปซ่อมไฟฟ้าผมได้นำหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และประกาศนียบัตรใบนี้ให้ลูกค้าดู ทำให้เขามั่นใจในตัวผมมากขึ้น ผมก็รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำในสิ่งที่รักและสามารถทำเป็นอาชีพได้จริง ๆ”

ดริมบอกว่า เขาได้รับโอกาสให้ฝึกทักษะอาชีพช่างซ่อมไฟฟ้าจากโครงการฯ ประมาณ 1 เดือน เมื่อออกจากสถานพินิจฯ แล้วจึงไปฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมเข้าทำงานกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนมต่ออีก 3 เดือน จนได้รับใบประกาศ

“ถ้าถามถึงความฝันของผม จริง ๆ ผมอยากเป็นตำรวจ อยากเป็นข้าราชการ ให้พ่อแม่ภูมิใจ แต่ผมทำไม่ได้ ผมติดยาเสพติด ติดเพื่อน เกรไปวัน ๆ ไม่เข้าเรียน ในที่สุดผมก็ถูกจับมาที่สถานพินิจฯ ที่นี่ไม่ได้ขังเด็ก แต่เขาให้แนวคิด ให้โอกาส ทำให้ผมและเพื่อน ๆ ได้มีโอกาสฝึกอาชีพหลาย ๆ อย่าง ทั้งช่างซ่อมมอเตอร์ไซค์ ช่างปูน ช่างปูกระเบื้อง ช่างไฟ ช่างตัดผม ส่วนตัวผมเมื่อเป็นตำรวจไม่ได้ ผมก็ต้องยึดอาชีพได้อาชีพหนึ่งที่เหมาะสมกับผมที่สุดในตอนนี้ไว้ก่อน ก็เป็นช่างไฟฟ้านี้แหละครับ”

ดริม บอกว่า ที่เขาตัดสินใจเรียนต่อเพราะอยากจะทำอาชีพนี้ให้ถึงที่สุด “ผมชอบ ผมรักการเป็นช่างไฟฟ้า อีกอย่างมันเป็นเรื่องใกล้ตัว บางทีเมื่อสร้างบ้าน ก็จะได้ทำเองไม่ต้องจ้างใคร และพอได้ลองทำแล้วมันไม่ใช่เรื่องยากทั้งการต่อวงจร ไล่สาย ต่อสาย ตีกีฟ ต่อเบรกเกอร์ พันสายไฟ เวลาเพื่อนบ้านต้องการความช่วยเหลือ ผมก็ทำได้”

ดริม เล่าต่อว่า หลังออกมาจากสถานพินิจฯ เขาสังเกตเห็นตัวเองเปลี่ยนไปเป็นคนละคน จากเด็กเกรงไม่ออกไปโรงเรียน จนคุณตาต้องไล่ไปเรียนแทบทุกวัน กลายเป็นเด็กที่อยากไปเรียน ขวนขวายหาสถานที่เรียนด้วยตัวเอง ช่วยงานที่บ้าน รับผิดชอบตัวเอง หาเงินรับจ้างไปกับริดเกี่ยวกับข้าวบ้าง รับซ่อมไฟฟ้าบ้าง แต่สังคมรอบข้างอาจจะไม่เห็น ไม่เข้าใจ

“ตอนออกมาแรก ๆ ชาวบ้านไม่ค่อยโอเคกับเรา ผมไปมาหาสู่กับเพื่อนได้ ไม่สนิทใจเท่าไร มีสายตาแปลก ๆ คอยจ้องมองดูเรา แต่ตอนนี้ก็โอเคขึ้นเยอะครับ”

เป็นเพราะดริมมีจิตใจที่เบิกบาน คิดบวกเสมอ ประกอบกับผ่านกระบวนการพัฒนาภายในทั้งกระบวนการคิด และการฝึกอาชีพ เขาจึงนำศักยภาพที่ตนเองมีไปช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะต่อไฟฟ้า ต่อไฟวัดเท่านั้น แม้กระทั่งยกโต๊ะ กวาดข้าว โถนา ยกน้ำ เสิร์ฟน้ำงานบ้านงานบุญ ดริมไม่เคยเกี่ยง จนชาวบ้านมองดริมด้วยสายตาที่เอ็นดูพร้อมกับอ้าแขนรับและให้โอกาสกับเขาอีกครั้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม เล่าว่า ดริมเป็นเด็กหัวดี เรียนรู้ไว ทำได้เร็ว ให้คำแนะนำเพื่อน ๆ ในสถานพินิจฯ ได้ เพื่อนมองเขาเหมือนเป็นฮีโร่ เขาเองก็เกิดความภูมิใจในตัวเอง ซึ่งดริมอาจจะไม่รู้ด้วยซ้ำ เขาจะซ่อมอยู่คนเดียว ซ่อมจนเรามั่นใจ ผมไม่ได้ภูมิใจว่าดริมเป็นช่างไฟได้ แต่ผมภูมิใจที่การฝึกทักษะอาชีพช่างไฟทำให้ดริมเติบโตทางความคิด ที่หมายถึงการคิดได้ คิดเป็น นี่คือเป้าหมายสูงสุดของโครงการฯ นี้ ช่างไฟ ช่างยนต์ ช่างเชื่อมเป็นเพียง **‘เครื่องมือ’** ให้เด็กได้คิดเป็น เปลี่ยนมุมมองการใช้ชีวิตจนสามารถค้นหาตัวตนของตนเองพบ

“ดริมคือตัวอย่างของเด็กไฟ่เรียนรู้ที่ไม่อยู่นิ่งและรอคอยโอกาส เมื่อเขาได้รับโอกาสยังนำโอกาสที่ตนได้รับไปต่อยอดเรื่อย ๆ ล่าสุดดริมสมัครเรียนกับศูนย์การเรียนรู้ ชีว อย เอฟ ได้ใบวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3”

ดริมเสริมต่อว่า ชีว อย เอฟ คือการเรียนออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถนำวิชาชีพที่ถนัดไปเทียบเกรดได้ ส่วนตัวเขานำทักษะความรู้เรื่องช่างไฟฟ้า และการเลี้ยงสัตว์ไปเทียบเกรด เพื่ออนาคตอยากไปทำงานกับแม่ ถ้าสถานการณ์โควิดดีขึ้นก็อยากทำงานหาเงินมาเปิดร้านของตัวเอง

แม้ยังไม่ได้เปิดร้านเป็นของตัวเองอย่างที่ใจหวัง แต่ดริมก็ขึ้นชื่อว่ามืออาชีพช่างไฟฟ้าแล้วจากการรับจ๊อบต่าง ๆ ที่เข้ามา ส่งผลให้เขามียรายได้ 4,000 - 5,000 บาทต่อเดือน ขณะเดียวกันดริมยังเป็นจิตอาสาในหมู่บ้าน ออกไปช่วยชาวบ้านที่ต้องการซ่อมไฟฟ้าต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์ภายในบ้านและเครื่องใช้ไฟฟ้า เดือนละครั้งอีกด้วย

“ผมอยากบอกเพื่อน ๆ ทุกคนว่า ต้องเชื่อมั่นในตัวเอง อย่าไปฟังคนรอบข้าง ให้ผลักดันตัวเองขึ้นไปจนถึงจุดสูงสุดของตัวเอง และขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จ ส่วนเป้าหมายของผมตอนนี้คือ เรียนให้จบ ม.3 ถ้าผมทำสำเร็จผมก็จะก้าวไปต่อไปเอาวุฒิ ปวช. ปวส. มาให้ได้”

ทฤษฎีพรรคพวก...เพื่อนที่พร้อมเข้าใจ

เมื่อยังคำถามว่า ทำอย่างไรเด็กในสถานพินิจฯ จึงให้ความไว้วางใจและยอมรับที่จะเข้าร่วมโครงการ?

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม นิ่งคิดก่อนจะตอบว่า เขาใช้ ‘ทฤษฎีพรรคพวก’ หนุนสร้างความไว้วางใจพร้อมรับฟังในสิ่งที่ปัญหาของเขา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้เชื่อมั่นและให้ความร่วมมือในการทำงาน

“ทฤษฎีพรรคพวกที่ผมใช้ คือ เราต้องเป็นเพื่อนกับเขาให้ได้ 1. ต้องเข้าใจสถานการณ์ที่เขาเป็นอยู่ รับฟังให้เยอะ ให้เขาได้พูด ได้ระบาย เวลาฟังเราก็อย จับจุด จับประเด็น เราจะเห็นมุมมองพิเศษของเขายู่ในคำตอบ เมื่อเขาเริ่มไว้วางใจ

มาถึงขั้นที่ 2. เติมความรู้ด้านวิชาชีพ โดยใช้วิธีการฉายภาพด้านนอกให้เขาเห็น
เส้นทางในการประกอบอาชีพหลังจากออกไปจากที่นี่ พอเขาเห็นความสำคัญเขาก็
จะเกิดแรงบันดาลใจเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในที่สุด”

“สิ่งที่ทำอยู่ตอนนี้เป็นความท้าทาย เพราะที่ผ่านมามีการสอนเด็กในระบบ
ระดับ ปวช. 3 ปี ระดับปวส. 2 ปี แล้วพาไปทดสอบฝีมือแรงงาน แต่โครงการนี้
ถือเป็นโจทย์ใหญ่ ผมอบรมเด็กที่ไม่รู้จักเรื่องไฟฟ้าเลย 120 ชั่วโมง แล้วไปทดสอบ
ลึ้นว่าเด็กจะผ่านไหม โครงการนี้ทำให้ผมได้เรียนรู้ว่าจริง ๆ แล้วการเรียนการสอน
หรือการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ เป็นใครก็ได้ อาจจะไม่ใช่เด็ก
ในระบบก็ได้ ขอให้เขามีความสนใจตั้งใจเรียนรู้ตามกระบวนการที่เราสร้างไว้
เป้าหมายของเราคือต้องการนำมาเปรียบเทียบกับว่า การที่เราสอนแบบนี้
ผลลัพธ์เป็นอย่างไร หากสอนแบบเดิมเป็นอย่างไร เพื่อที่จะนำมาถอดบทเรียน
แล้วนำมาพัฒนาการเรียนการสอนเด็กในระบบของเราด้วย”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม บอกว่า เมื่อวัดสถิติเรื่องการทดสอบ พบว่า
เด็กในระบบจะผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติมากกว่าเด็กนอกระบบ
อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการยืนยันถึงความสามารถในการทดสอบ
ของเด็กทั้งสองกลุ่มได้อย่างไม่มีข้อกังขา แต่หากมีกระบวนการพิเศษเข้ามาเติมเต็ม
ให้เด็กนอกระบบ เช่น การฝึกอบรมทักษะเฉพาะทางในด้านต่าง ๆ หรือหนุนเสริม
เรื่องจริยธรรม คุณธรรมของงานช่าง รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น องค์ความรู้
เหล่านี้จะช่วยบ่มเพาะและเติมเต็มให้เด็กนอกระบบสามารถผ่านด้านการทดสอบ
และพร้อมขับเคลื่อนตัวเองจากต้นกล้าเล็ก ๆ ก้าวสู่ตลาดแรงงานของไทยได้อย่าง
เต็มประสิทธิภาพ

**โครงการการพัฒนาทักษะอาชีพช่างอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
แก่เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดนครพนม เพื่อยกระดับสู่มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ**

ผู้รับผิดชอบโครงการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเยี่ยม ยศเรืองศักดิ์

โทรศัพท์: 081-964-5607

โครงการประสานงาน เครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาครูและ เด็กนอกระบบการศึกษา พ.ศ. 2563

ดร.เนตรดาว ยิ่งยกุล

ผู้ประสานงานเครือข่ายการทำงานเด็กนอกระบบการศึกษา 41 เครือข่าย กสศ.

โครงการประสานงานเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา ปี พ.ศ. 2563 มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาศักยภาพของแกนนำผู้ประสานงานโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่ทั้ง 41 โครงการให้มีทักษะที่หลากหลายในการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อช่วยเหลือเด็กนอกระบบแบบองค์รวม ทั้งกายใจ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อมุ่งหวังให้เด็กนอกระบบเติบโตเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ เกิดการสร้างความหมายใหม่ในชีวิต เกิดความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองจนเป็นบุคคลที่สามารถเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจและมีแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ สร้างการเปลี่ยนแปลง

ดร.เนตรดาว ยิ่งยกุล

เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของชีวิตได้อย่างมีความสุข

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ประสานงาน ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนทางวิชาการให้กับ 41 ภาควิชา/เครือข่ายเชิงพื้นที่ของชุดโครงการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา

2) จัดกระบวนการเรียนรู้และถอดบทเรียนการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาโดย 41 ภาควิชา/เครือข่ายเชิงพื้นที่

3) ถอดบทเรียนการดำเนินงานของ 41 ภาควิชา/เครือข่ายเชิงพื้นที่ที่ได้กลไก การทำงานเด็กนอกระบบในระดับพื้นที่ร่วมกับภาคีความร่วมมือของหน่วยงาน/ องค์กรในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการช่วยเหลือเด็กนอกระบบ ที่สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและต้นแบบชีวิตเด็ก นอกระบบที่มีความสามารถดำรงชีพในด้านทักษะและการจัดการตนเอง

กระบวนการดำเนินงานโครงการ

โครงการประสานฯ มีการดำเนินงานใน 3 ส่วน ได้แก่ **1) จัดทำยุทธศาสตร์ การทำงานพัฒนาเด็กนอกระบบการศึกษา**ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และ กลุ่มเป้าหมาย **2) พัฒนากลไก ภาควิชา เครือข่ายการทำงานขับเคลื่อนเด็กและเยาวชน นอกระบบการศึกษา** และ **3) จัดทำต้นแบบ/องค์ความรู้รูปแบบการช่วยเหลือเด็ก**

เยาวชนนอกระบบการศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้การทำงานของภาคีเครือข่าย ด้านเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา เนื่องจากโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่มุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการพัฒนา กลไกการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาการศึกษาและทักษะชีวิตของเด็กนอกระบบ การทำงานในครั้งนี้จึงเป็นการทำงานเพื่อเสริมพลังการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของ โครงการมุ่งเน้นการสนับสนุนกลไกการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนา การศึกษาและทักษะชีวิตของเด็กนอกระบบ โดยเน้นกระบวนการติดตามหนุนเสริม และกระบวนการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การได้ผลลัพธ์เชิงคุณภาพที่ส่งผลต่อการ สร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล กลุ่ม เครือข่ายและสังคม พัฒนาให้เกิดแนวคิด ในการทำงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และประเด็นปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากบริบทชุมชนท้องถิ่น บริบทสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากปัญหาและความต้องการ ตลอดจนการแสวงหา ความรู้ ทักษะใหม่จากผู้รู้ เทคโนโลยีและการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง เกิดกลไก ความช่วยเหลือเด็กนอกระบบระดับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เกิดฐานข้อมูลเด็กนอกระบบที่สามารถแยกประเภทกลุ่มเป้าหมายได้จำนวน 26,632 คน เกิดต้นแบบการทำงานช่วยเหลือเด็กนอกระบบและต้นแบบการสร้าง ทักษะชีวิตในเด็กนอกระบบ และเด็กนอกระบบได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม และตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเด็ก เกิดรูปแบบการเรียนรู้นอกห้องเรียน ลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สิทธิด้านการศึกษาและการแสวงหาอาชีพ สร้างโอกาสและการพัฒนาทักษะความสามารถสำหรับอาชีพในอนาคตให้กับเด็ก นอกระบบการศึกษา และสร้างยุทธศาสตร์กระบวนการทำงานระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ระบบคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา และ ยกระดับกลไกการทำงานช่วยเหลือเด็กเยาวชนนอกระบบให้เกิดความเท่าเทียม และเสมอภาคเพื่อเด็กเยาวชนทั่วประเทศไทย

โครงสร้างการทำงาน

แผนปฏิบัติการ

- (2) กลไกการช่วยเหลือเด็กในกระบวนการยุติธรรม
- (3) กลไกการช่วยเหลือเยาวชนในภาคอุตสาหกรรม
- (4) กลไกการช่วยเหลือเด็กพิเศษทางร่างกายและจิตใจ

2. เกิดต้นแบบเด็กและเยาวชนนอกระบบมีแรงบันดาลใจในการวางแผนอนาคตอย่างมีเป้าหมาย และมีทักษะชีวิตเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพจากกระบวนการถอดบทเรียนและการจัดทำสื่อนำเสนอต้นแบบเด็กและเยาวชนนอกระบบเพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนนอกระบบ สำหรับครูและนักพัฒนาด้านเด็กนอกระบบการศึกษานำไปใช้

3. เกิดต้นแบบกระบวนการเรียนรู้จากนวัตกรรมการทำงานของเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาสำหรับครูและนักพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา กล่าวคือ มีชุดความรู้นวัตกรรมจากการทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กเยาวชนนอกระบบ ดังนี้

- (1) นวัตกรรมกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาคูณนอกระบบ กระบวนการพัฒนาเด็กนอกระบบ และนวัตกรรมกลไก/เครือข่ายการทำงานพัฒนาคูณและเด็กนอกระบบการศึกษา
- (2) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ เช่น ถังขยะยางพารา กาแฟกุยเลอตอ เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร อาชีพและกลุ่มอาชีพ เช่น หัตถกรรม แปรรูปอาหาร เกษตร ปศุสัตว์ ฯลฯ กองทุนสวัสดิการเพื่อเด็กนอกระบบ กองทุนพัฒนาชีวิต
- (3) นวัตกรรมความคิด ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ถุง young ชีพ ซึ่งเป็นถุงสำหรับดำรงชีวิตพร้อมวัสดุฝึก ชุดความรู้การทำงานลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่ หลักสูตรการพัฒนาเด็กนอกระบบ หลักสูตรการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมด้วยสันติวิธี หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม หลักสูตรพัฒนาคูณพี่เลี้ยงและเครือข่ายคูณพี่เลี้ยง ครุต้นแบบคุณธรรม เป็นต้น

อีกทั้งมีต้นแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาในระดับจังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดอุทัย จังหวัดยะลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดตราด จังหวัดลำปาง จังหวัดเพชรบุรี

4. เกิดการสังเคราะห์รูปแบบการช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษาและแนวทางการพัฒนาครูที่ดูแลเด็กนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย มี model รูปแบบการช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษาตามประเภทปัญหา และมีต้นแบบการแก้ไขเชิงประเด็นปัญหาในพื้นที่ ได้แก่

- (1) การพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กในกระบวนการยุติธรรม (สถานพินิจ เรือนจำ)
- (2) การพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในชุมชนเมือง
- (3) การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กชาติพันธุ์ชายขอบบนฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- (4) การพัฒนาการเรียนรู้เยาวชนในการแก้ปัญหาเรื่องสิทธิสถานะบุคคลในชุมชนชายขอบ
- (5) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กเสี่ยงหลุด ออกจากคั่น และเด็กหลุดจากระบบ

5. เกิดเครือข่ายการทำงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับพื้นที่ร่วมกันในภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน และหน่วยการภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

- (1) เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันในพื้นที่ระหว่างภาคีเครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาร่วมกัน แก้ไขปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด -19
- (2) ภาคีเครือข่ายเกิดการพัฒนาทักษะความสามารถในการจัดการปัญหาในการทำงาน ในการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย และในกระบวนการพัฒนาเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา

- (3) เกิดการหนุนช่วยภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายในสภาวะยากลำบาก ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายการทำงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาระดับพื้นที่
- (4) เกิดการสร้างกลไกเชิงพื้นที่และการพัฒนากลไกเชิงพื้นที่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาคผ่านกระบวนการเสริมพลังการเรียนรู้
- (5) มีต้นแบบกลไกการทำงานระดับพื้นที่ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

6. เกิดองค์ความรู้ในการทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในระดับเครือข่าย ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานนำสู่แนวทางการพัฒนาครูนอกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนสร้างกลไกและภาคีความร่วมมือในการทำงานด้านการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบในระดับระดับเครือข่ายชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาค เกิดการพัฒนาประสบการณ์ บทเรียน ยกระดับเป็นความรู้สำคัญในการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบอย่างต่อเนื่อง เกิดการพัฒนายกระดับเป็นชุดความรู้สำคัญหลากหลาย ดังนี้

- (1) ชุดความรู้การบูรณาการท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้เด็กนอกระบบในเชิงพื้นที่
- (2) ชุดความรู้การพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กในกระบวนการยุติธรรม
- (3) ชุดความรู้การจัดการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในภาคอุตสาหกรรม
- (4) ชุดความรู้การพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตเด็กพิเศษ

‘เรียนรู้ตลอดชีวิต...อยู่ที่ไหนก็เรียนได้’
สร้างการเรียนรู้รอบ
เพื่อไม่ให้คนตกขอบการศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ ซี วาย เอฟ

การเรียนรู้การสอนเด็กในกระบวนการยุติธรรม

ศูนย์การเรียนรู้ชี วาย เอฟ คือเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยองค์กรเอกชน มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน (Children and Youth Development Foundation : CYF) ตามมาตรา 4 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ เน้นให้บริการทาง การศึกษารูปแบบ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครพนม กลุ่มเป้าหมายในการให้บริการเน้นเด็กและเยาวชน ที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา ในการสำรวจและ ติดตามเด็กนอกระบบจึงเริ่มต้นที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด นครพนม ที่มีเยาวชนนอกระบบไม่จบการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) คิดเป็น 99.5% ของจำนวนเยาวชนทั้งหมดในสถานพินิจ นครพนม 184 คน (ข้อมูลเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563)

ดังนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชี วาย เอฟ จึงเข้าไปเปิดห้องเรียนในสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครพนม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 เป็นต้นมา โดยในจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทางศูนย์การเรียนรู้ชี วาย เอฟ ได้ร่วมมือกับ สถานพินิจฯ ออกแบบแผนการจัดการศึกษาเป็นกรณีพิเศษ โดยใช้เครื่องมือการ จัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับ ข้อระเบียบ กฎหมาย ทางกระบวนการยุติและกฎหมายการศึกษา โดยหนึ่งใน แผนการดำเนินงานดังกล่าวคือการออกแบบให้มีการเทียบโอนผลการเรียนเดิมและ การเทียบโอนกลุ่มประสบการณ์ เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนลดการเรียนรู้ซ้ำซ้อนในรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ที่ได้เรียนมาแล้ว และมุ่งเน้นสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชน ในกระบวนการยุติธรรมได้มีโอกาสเลือก และกลับตัวเข้าสู่ระบบการศึกษาอีกครั้ง หรือมีวุฒิการศึกษาภาคบังคับไปสมัครงานถูกกฎหมายเมื่อพ้นโทษ

โครงสร้างเชิงระบบของเด็กในกระบวนการยุติธรรม

จากการวิเคราะห์โครงสร้างเชิงระบบของเด็กในกระบวนการยุติธรรม ผ่านทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง จะพบว่า จากความเชื่อ เจตคติที่ตีตราเด็กในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทับซ้อนที่เด็กต้องเผชิญ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้พฤติกรรมของเด็กกลุ่มนี้เกิดขึ้นซ้ำ หรือกลับมาติดซ้ำในสถานพินิจ ดังนั้นในการเปลี่ยนสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ จึงต้องวิเคราะห์ให้เห็นโครงสร้างและเจตคติไม่ตัดสินเพียงแบบแผนพฤติกรรมเดิม ๆ ที่เด็กแสดงออก โดยเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สามารถกำหนดและควบคุมได้ คือ **เมื่อเด็กอยู่ในสถานพินิจ ต้องเปลี่ยนแปลงมุมมอง (Mindset) ว่าสถานพินิจ คือสถานศึกษาที่พร้อมอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาสามัญ ฝึกฝนทักษะชีวิต และฝึกวิชาชีพที่หลากหลาย ซึ่งมีวุฒิการศึกษาภาคบังคับและขั้นพื้นฐานรับรองการเรียนรู้ เตรียมพร้อมสำหรับการออกไปเผชิญกับสังคมได้อย่างเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ**

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนคือสถานศึกษาที่มีเครือข่ายหน่วยงานด้านการศึกษามาส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดนิเวศทางการเรียนรู้ให้หลากหลาย ซึ่งทุกกิจกรรมการเรียนรู้ที่หน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน สามารถสอดแทรกการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และวัดและประเมินผลร่วมกัน ตามตารางดังนี้

หน่วยงาน	หมวดวิชา	กิจกรรม	หลักฐานการศึกษา
สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและ เยาวชน	บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสุขศึกษา-พลศึกษา	โปรแกรมบำบัดพื้นฐาน	แบบประเมินร่วม ใบประกาศนียบัตร
	บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสุขศึกษา-พลศึกษา	โปรแกรมบำบัดยาเสพติด	
	บูรณาการวิชาศิลปะ ภาษาไทย	กิจกรรม TO BE NUMBER ONE	
	วิชาสังคมศึกษา	จริยธรรม สวดมนต์	
	วิชาศิลปะ	กิจกรรมดนตรี/ฝึกระเบียบแถว	
	วิชาสุขศึกษา-พลศึกษา	เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย	
	บูรณาการวิชาการงานอาชีพ วิชาสุขศึกษา-พลศึกษา	ทำกิจวัตรประจำวัน	
ศูนย์การเรียนรู้ ชี วาย เอฟ	วิชาคณิตศาสตร์	ห้องเรียนคณิตศาสตร์	วุฒิการศึกษา ภาคบังคับ และขั้นพื้นฐาน
	วิชาภาษาอังกฤษ	ห้องเรียนภาษาอังกฤษ	
	บูรณาการวิชาภาษาไทย วิชาสังคม ฯลฯ	ชั่วโมงอ่านหนังสือ	
คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย นครพนม	วิชาชีพ : บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์, วิชาการงานอาชีพ ฯลฯ	ช่างไฟฟ้า	แบบประเมินร่วม ใบประกาศนียบัตร
	วิชาชีพ : บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, วิชาการงาน อาชีพ, วิชาศิลปะ ฯลฯ	ยูทูบเบอร์ เช่น พิมพ์คอมพิวเตอร์, ตัดต่อวิดีโอ	
	วิชาชีพ : บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์, วิชาคณิตศาสตร์, วิชาการงาน อาชีพ ฯลฯ	ช่างยนต์	
สำนักงาน ฝีมือแรงงาน	วิชาชีพ : บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์, วิชาการงานอาชีพ ฯลฯ	ช่างเชื่อมโลหะ	แบบประเมินร่วม ใบประกาศนียบัตร ใบประกอบวิชาชีพ
	วิชาชีพ : บูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์, วิชาคณิตศาสตร์, วิชาการงาน อาชีพ ฯลฯ	ช่างปุกระเบื่อง	
หน่วยงานอื่น ๆ	กิจกรรมเสริมทักษะต่าง ๆ	ฯลฯ	แบบประเมินร่วม

ภาพบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ร่วม

Mobile School โรงเรียนมือถือ: ค้นการเรียนรู้ไปอยู่ในมือ ผู้เรียน

- โรงเรียนเคลื่อนที่ไปหากกลุ่มเป้าหมาย
- ผู้เรียนเคลื่อนที่เรียนตามความสนใจ
- เรียนผ่านโทรศัพท์มือถือได้ทุกที่ทุกเวลา
- เรียนรู้จากสถานที่จริง ลงภาคสนาม
- เรียนและทำงานไปด้วย มีรายได้
- เรียนแบบ Credit Bank เก็บตัวชีวิต

กระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องเมื่อถูกปล่อยตัว “โรงเรียนมือถือ”

เมื่อผู้เรียนถูกปล่อยตัวก่อนจบการศึกษาในสถานพินิจฯ ผู้เรียนต้องกลับมาเรียนต่อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้เรียนใช้งานอยู่เป็นประจำ ได้แก่ แชนบอต (Chat messenger), ไลน์ (Line), เฟซบุ๊ก (Facebook) ในการติดตามผู้เรียนมาเรียนต่อ ซึ่งตอบโจทย์ยับริบผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เรียนแบบเก็บตัวชีวิต (Credit Bank) สร้างแนวความคิดการเป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้เรียนใช้อยู่เป็นประจำ ยังสอดแทรกการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีผ่านแพลตฟอร์มอื่น ๆ เช่น กรอกแบบฟอร์ม Check in หรือทำข้อสอบผ่าน Google form, นัดพบกลุ่มผ่านโปรแกรม Zoom, ตอบคำถามเก็บตัวชีวิตผ่าน Google classroom หรือผู้เรียนมาแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของตนเองผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้ ผ่านกลุ่มปิดในเฟซบุ๊กชื่อ “ห้องโซวของเพื่ออัพเกรด”

เด็กกลุ่มเสี่ยง 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา, เด็ก Drop out, เด็กในกระบวนการยุติธรรม

ก้าวต่อไปของ ‘นครพนมโมเดล’

สำหรับการขับเคลื่อนงาน ‘นครพนมโมเดล’ ในระยะต่อไป ตั้งเป้าไว้ว่าเด็กนอกระบบการศึกษาจะลดลง 50 เปอร์เซ็นต์ โดยเครือข่ายพัฒนาเด็กนอกระบบการศึกษาจังหวัดนครพนม จะมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตเยาวชนในจังหวัดนครพนม (นครพนมโมเดล) ระหว่างจังหวัดนครพนม, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครพนม, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม, บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนครพนม, องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม, สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยนครพนม, คณะเกษตรและเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยนครพนม, สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม, กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 237, เทศบาลเมืองนครพนม, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม, เรือนจำกลางจังหวัดนครพนม, บริษัท เอสไอแอลซี จำกัด และศูนย์การเรียนรู้ชี วาย เอฟ ใน 5 เรื่องสำคัญประกอบด้วย 1. การจัดทำฐานข้อมูลเด็กนอกระบบการศึกษา 2. การพัฒนาหลักสูตรเด็กนอกระบบการศึกษา 3. การจัดการเรียนรู้ร่วม 4. การวัดและประเมินผลร่วม 5. การขยายเครือข่ายการทำงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้รับโอกาสในการเข้ารับการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการสัมมาชีพที่สร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในมิติการศึกษา ตามเป้าหมายร่วมที่ว่า ‘จังหวัดนครพนมจะไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง เด็กและเยาวชนทุกคนต้องได้รับการพัฒนา’

ยุทธศาสตร์ 3 ปี 5 ความร่วมมือ
เราจะไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนา

พ. 2564:
จัดทำฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

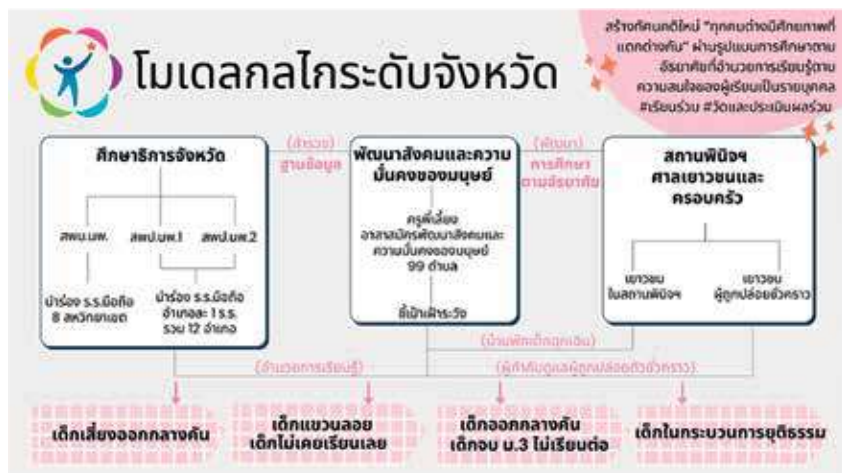
- ร.1 ฐานข้อมูลเด็กบกพร่อง
- ร.2 หลักสูตรเด็กบกพร่อง
- ร.3 จัดการเรียนรู้ร่วมกัน
- ร.4 วัดผลประเมินผลร่วมกัน
- ร.5 ขยายเครือข่าย

§ 2565:
ពេកបន្ត:បង្គោល 50 %

- ร.1 ฐานข้อมูลเด็กนอกกระบวน
- ร.2 หลักการเตรียมเด็กนอกกระบวน
- ร.3 จัดการเรียนรู้อื่นร่วมกัน
- ร.4 วิเคราะห์และประเมินผลร่วมกัน
- ร.5 ขยายเครือข่าย

ปี 2566:
ไม่มีเด็กบอกระบบใน จ.นครพนม

"นครพนมโมเดล"
Model พัฒนาเด็กนครพนม
อย่างเป็นองค์รวมโดยการร่วม
กันจากทุกภาคีเครือข่ายใน
จังหวัดนครพนม

หน่วยงานภาคีเครือข่ายพัฒนาเด็กนอกระบบ ปี 2563-2564

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
5. สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครพนม
6. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม
7. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนม
8. เทศบาลเมืองนครพนม
9. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครพนม
10. เรือนจำกลางจังหวัดนครพนม
11. ศูนย์การเรียนรู้ชีวายเอฟ

ขยายภาคีเครือข่ายพัฒนาเด็กนอกระบบ ปี 2565

12. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม
13. คณะเกษตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนครพนม
14. สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม
15. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม
16. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครพนม
17. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 237
18. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนครพนม
19. บริษัท เอสไอแอลซี จำกัด (SILC)

ตัวอย่างเรื่องราวของเด็กนอกระบบ

สุเพื่อวันของเรา

เจาะ (นามสมมติ) อายุ 18 ปี

‘แม้เลือกเกิดไม่ได้แต่เลือกที่จะเป็นได้’ วันนี้ เจาะ อายุ 18 ปี รู้ซึ่งถึงความหมายของคำนี้อย่างแท้จริง หลังชีวิตได้ประสบความสำเร็จทุกซอกทุกด้านด้วยชีวิตที่มีการศึกษาเพียงชั้น ป.6 ออกรับจ้างทำงานทำ จำต้องอยู่ห่างไกลจากครอบครัว ทำให้เจาะเลือกแล้วที่จะให้การศึกษาเป็นโอกาสนำแสงสว่างสู่ชีวิต

แรกเริ่ม เจาะอาศัยอยู่กับครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และน้องสาวที่บ้านเกิดในจังหวัดนครพนม ทั้งพ่อและแม่ทำอาชีพรับจ้าง ทั้งทำงานก่อสร้างและออกสวน ออกไร่ แต่วันที่ไม่มียานมาจ้างครอบครัวจึงไม่มีรายได้ ครอบครัวของเจาะจึงค่อนข้างยากจนและมีรายได้ไม่มั่นคง ชีวิตของเจาะเริ่มผกผัน เมื่ออายุ 11 ปี หรือขณะศึกษาอยู่ชั้น ป.5 เจาะเริ่มติดเพื่อนและอยากออกไปเล่นกับเพื่อนนอกบ้าน หลังเลิกเรียนและเรื่องนี้ได้กลายเป็นปัญหาความไม่เข้าใจในครอบครัว เจาะเล่าว่า พ่อแม่ไม่เข้าใจ มองว่าสิ่งที่เขาออกไปเล่นกับเพื่อน ๆ เป็นปัญหาใหญ่ ส่วนเจาะมองว่า ทั้งพ่อและแม่ต่างทำงานหนักจนไม่มีเวลาที่จะดูแลเจาะจึงใช้ความขี้มวดเข้ามาบังคับจนเกินไป

“ตอนนั้นผมคิดว่า ไม่ได้ทำอะไรผิด แค่ออกไปเล่นกับเพื่อนธรรมดาตามวัย พอมาบังคับ ผมก็ไม่ฟัง ผมก็ออกไปเลย”

แม้จะถูกห้ามปราม แต่เจาะก็เริ่มออกมาจากบ้านนานมากขึ้น จากออกมาเล่นกลับเย็นก็เริ่มกลับบ้านมืดค่ำ จนอยู่บ้านเพื่อนข้ามวัน เมื่อถูกดูว่ามากขึ้น เจาะก็ออกจากบ้านมาอยู่ที่บ้านเพื่อนยาวนานนับสัปดาห์ และเริ่มนานนับเดือน จนกระทั่งเขาออกมาอยู่บ้านเพื่อนนานถึง 3 เดือน

ช่วงเวลาที่ออกจากบ้านมายาวนาน ห่างไกลจากสายตาของพ่อแม่ ทำให้เจาะและเพื่อนกล้าทำสิ่งที่เกินกว่าพ่อแม่จะคาดถึง นั่นคือการเสพยาเสพติด เมื่อในกลุ่ม

มีเพื่อนรุ่นพี่ที่เสพยาและขายยาอยู่แล้วในวัยที่ยังไม่จบชั้น ป.6 เจาะจึงเริ่มเสพยาบ้ามาตั้งแต่ตอนนั้น

“ตอนแรกแม่ของเพื่อนก็ต้อนรับดีครับ เขาบอกว่า อยู่ที่นี่ละ นอนหลับและกินอยู่ที่บ้าน เพราะลูกเขาจะได้อยู่บ้านด้วย แต่พออยู่ไปนาน ๆ เขาก็รู้ว่า ทั้งผมและเพื่อนเสพยาบ้า เขาก็ไล่ออกมา แต่ผมไม่ได้ชวนเพื่อนนะครับ เราเสพด้วยกัน มีรุ่นพี่นำยามาให้ครับ”

ช่วงเวลาที่ไม่ได้กลับบ้านนานถึง 3 เดือนนี้เอง ที่พ่อแม่ของเจาะได้รู้ระยะและระยะยาวว่าเจาะเสพยาบ้าทั้งสองจึงจัดการให้เจาะออกจากชุมชนและส่งไปอยู่กับญาติที่จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เจาะห่างไกลจากเพื่อนและยาเสพติด

“ตอนนั้นเองที่ทางบ้านรู้เรื่องยา แม่ก็ไม่รู้จะทำยังไง เพราะก่อนหน้านี้เคยมาตามแล้วผมไม่กลับ แต่พอเขารู้ว่าผมเสพยาบ้า เขาก็ไม่ให้อยู่ที่นั่นแล้ว เขาให้ลุงมาพาผมไปอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ ไปอยู่กับลูกชายของลุงที่ทำงานโรงงานอยู่ที่นั่น ผมจึงได้เรียนจบ ป.6 ที่จังหวัดสมุทรปราการครับ”

แม้ความหวังของพ่อแม่ทั้ง 2 เรื่อง คือ ให้เจาะได้อยู่ห่างไกลจากกลุ่มเพื่อนเดิม ๆ และเรียนให้จบชั้น ป.6 จะสมหวังทั้ง 2 เรื่อง แต่ในระหว่างที่เจาะกำลังเรียนชั้น ป.6 สิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น นั่นคือการที่พ่อและแม่เลิกรากัน ทำให้ชีวิตของเจาะเมื่อเรียนจบที่สมุทรปราการและกลับมาที่บ้านยิ่งรู้สึกแคว้ง ครอบครัวยุติที่เคยอยู่ร่วมกันไม่มีอีกแล้ว พ่อแม่ต่างแยกย้ายกันไปคนละทิศทาง แม้ทั้ง 2 คนจะยังอยู่ในนครพนม แต่ก็ไม่มีใครสามารถเป็นหลักที่จะเลี้ยงดูเจาะและน้องสาวได้ดังเดิม เจาะและน้องจึงย้ายมาอยู่บ้านของป้า ชีวิตที่เคยห่างไกลจากยาเสพติด จึงกลับมาเข้าสู่วังวนเดิม สังคมกลุ่มเพื่อนเดิม เมื่อเจาะกลับมาอยู่บ้านครั้งนี้

“ป้ามาคอยถาม บอกว่าให้ไปสมัครเรียน ม.1 จะพาไป แต่ตอนนั้นผมมองไม่คิดเรื่องเรียนต่ออะไรเลย ผมกลับมาเสพยาแล้ว เสพหนักเลย จากนั้นหนัก 40 กว่า เหลือ 30 ผมเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก เสพยามากเข้าก็รื้อรถ วัน ๆ วนไปอยู่อย่างนี้แล้วไม่อยากรี้นั่งเสพในบ้าน ตอนนั้นทุกคนก็ไม่ว่าจะทำยังไงกับผมแล้ว”

ไม่เพียงแต่เสพมากขึ้น เจาะยังเริ่มเป็นผู้จำหน่ายรายย่อยที่ขายถึงจำนวนหลักร้อย เมื่อมีขายจึงมีเสพเท่าไรก็ได้ เจาะเล่าว่าชีวิตของเขาจะเป็นวังวนที่

ไม่ได้เห็นเดือนเห็นตะวันต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่เห็นจุดจบ ถ้าหากวันหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตชด. ไม่เข้ามาล่อซื้อยาเสพติด จนทำให้เขาถูกจับเข้าคุก และส่งตัวเข้าสถานพินิจฯ เป็นเวลากว่า 6 เดือน

“ตอนนั้น ผมไม่รู้ใครเป็นคนแจ้งเบาะแส เพราะพอเสพมาก ๆ เข้าก็ไม่ค่อยรู้ตัวหรือระวังตัว แต่พอโดนจับแล้วผมตกใจมาก เขาให้ไปอยู่สถานพินิจฯ ตอนนั้นการเสพยามาหนัก ๆ มันทำให้ไม่มีความคิดอะไร ผมตกใจ แต่ก็ยังไม่คิดว่าจะเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างไร”

ชีวิตในสถานพินิจฯ ของเจาะ ช่วงระยะเวลา 3 เดือนแรกจึงยังคงใช้ชีวิตให้ผ่านไปได้ในแต่ละวัน เขายังไม่เห็นเป้าหมาย ไม่เห็นแสงสว่างว่าชีวิตจะดีขึ้นได้อย่างไร จนกระทั่งเมื่อมีคำสั่งขยายเวลาให้เขาอยู่ในสถานพินิจฯ ต่อไปอีก 2 เดือน เจาะจึงเริ่มคิดได้ว่า เขาจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถออกไปจากสถานพินิจฯ ได้ตามกำหนด

เจาะเปิดใจทำกิจกรรมต่าง ๆ และการได้รู้จักกับ **ศูนย์การเรียนรู้ชี วย เอฟ จากโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ** ที่ทำให้เขากลับมามีความหวัง เจาะกลับเข้าหาการเรียนอีกครั้ง ด้วยความหวังอยากจะได้วุฒิการศึกษา ชั้น ม.3 เพื่อให้สามารถนำไปสมัครทำงาน หรือสมัครเรียนต่อในระดับสูงได้ต่อไปได้หลังจากที่ออกจากสถานพินิจฯ

“ตอนนั้น CYF เข้าไปสอนครับ เขาเข้าไปหลายครั้งแล้ว ผมก็ยังไม่ได้อะไร แต่พอเพื่อน ๆ มาชวนไปเรียน บอกว่า ‘ไม่ยากนะ แล้วถ้าตั้งใจก็เรียนจบได้เร็ว’ ผมก็สนใจมาสมัครเรียน แล้วพอตอนที่เขามอบวุฒิการศึกษา ผมเห็นเพื่อนได้วุฒิผมก็อยากได้บ้างครับ ผมมีแรงบันดาลใจ”

นั่นเป็นจุดเริ่มต้นที่เจาะได้รู้จักกับรูปแบบการเรียนด้วย**ระบบโรงเรียนมือถือ** ที่ศูนย์การเรียนรู้ชี วย เอฟ พัฒนาขึ้น เพื่อให้เยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาสามารถกลับเข้าเรียนได้อย่างสะดวก สามารถเรียนไปพร้อมกับการทำงานได้ เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา เจาะจึงสมัครเป็นนักเรียนในระบบโรงเรียนมือถือและยังเรียนมาต่อเนื่องถึงปัจจุบัน หลังจากออกจากสถานพินิจฯ มาแล้ว

“พอออกมาจากสถานพินิจฯ แล้ว ผมอยู่บ้านสักพักแต่ยังไม่มีการทำ แล้วน้องสาวก็ยังเรียนหนังสือ ผมเลยมาทำงานรับเหมาก่อสร้างที่จังหวัดปทุมธานี ได้ค่าแรงวันละ 400 บาทครับ งานที่ทำบางวันก็เหนื่อยมาก ยกปูนเท ต่อไปผมเลยอยากจะทำงานที่ดีกว่านี้ ตอนมีเวลาว่าง ผมก็หยิบมือถือขึ้นมาเรียน”

“เนื้อหาที่เรียนไม่ได้ยากเกินไปครับ แม้ผมจะยังงง ๆ ระบบ แต่คิดว่าจะสามารถเรียนให้จบได้ การได้วุฒิ ม.3 สำคัญกับผมหลายอย่างครับ ผมเอาไปสมัครทำงานโรงงานได้ เป็นงานที่มั่นคงกว่างานรับจ้างรายวันแบบนี้ ทำให้ผมมีรายได้ดีขึ้นด้วย หรือถ้าผมอยากเรียนต่อก็เอาไปสมัครได้ ซึ่งผมก็อยากเรียนต่อครับ อยากเรียนสายช่าง เป็นช่างที่เปิดดูซ่อมรถของตัวเองได้ มันก็ยังมีทางเลือกครับ ถ้าได้เรียนต่อ ผมก็จะกลับไปเรียน และเปิดที่บ้าน”

ปัจจุบัน จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้แคมป์ก่อสร้างต้องหยุดการทำงานอย่างไม่มีกำหนด เจาะจึงไปอยู่กับพี่ชายที่จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อหวังว่าจะมีโอกาสได้งานทำ มีรายได้ และแม่สถานการณ์จะยากลำบาก แต่ภายในห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ที่เจาะต้องอยู่พักอาศัยกักตัว เจาะเล่าว่า เขามองเห็นความหวังเสมอว่า ชีวิตของเขาจะไปได้ไกล ไปได้อีก ขอเพียงทำโอกาสที่มีอยู่ให้ดีที่สุด นั่นคือการเรียนจบชั้น ม.3 จากโรงเรียนมือถือ แล้วสักวันหนึ่งเขาจะกลับไปสร้างครอบครัวตัวเองให้อบอุ่นมากยิ่งขึ้น

“ตอนนี้ความฝันของผมคือ อยากมีรถมอเตอร์ไซด์ครับ ขับไปทำงาน ช่วยให้ทำอะไรได้หลายอย่างครับ แล้วผมอยากเก็บเงิน สร้างบ้านให้พ่ออยู่ครับ บ้านหลังเดิมที่พ่ออยู่ตอนนี้ ให้เรา พ่อ ผม และน้องสาวได้กลับมาอยู่ด้วยกันอีกครั้ง”

สื่อวีดิทัศน์

ผลการดำเนินโครงการพัฒนาเด็กบกพร่องระบบโดยเครือข่ายจังหวัดนครพนม

พื้นที่ต้นแบบศึกษาดูงาน ด้านเด็กและเยาวชน

โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็ก
นอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่:
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด
บริษัท เอสไอแอลซี จำกัด (SILC)

สกลนคร หรืออีกชื่อหนึ่งว่า “เมืองหนองหานหลวง” เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนตั้งอยู่ในแอ่งสกลนคร และเป็นศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์สืบเนื่องจวบจนปัจจุบัน จังหวัดสกลนครอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 647 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 9,605 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสกลนคร อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอกุดบาก อำเภอพรรณานิคม อำเภอวาริชภูมิ อำเภอส่องดาว อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอวานรนิวาส อำเภออากาศอำนวย อำเภอบ้านม่วง อำเภอพังโคน อำเภอคำตากล้า อำเภอนิคมน้ำอูน อำเภอเต่างอย อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอโพนนาแก้ว และอำเภอกุพาน 125 ตำบล 1,520 หมู่บ้าน และมีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 141 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 65 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 74 แห่ง ประชากรของจังหวัดสกลนคร ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2561 รวมทั้งสิ้น 1,149,87 คน

จากผลการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาปี พ.ศ. 2561 พบว่า ประชากรเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 12 - 21 ปี รวมทั้งสิ้น 147,939 คน เป็นเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้งสิ้น 20,807 คน คิดเป็นร้อยละ 14.06 จำแนกเป็นช่วงอายุระหว่าง 12 - 14 ปี จำนวน 1,143 คน ช่วงอายุระหว่าง 15 - 17 ปี จำนวน 3,440 คน และช่วงอายุ 18 - 21 ปี จำนวน 16,224 คน จังหวัดสกลนคร ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงล้อมรอบด้วยภูเขาและป่าไม้ปัจจุบันเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญในแถบภาคอีสาน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมภูไท ไทโย้ย อีสานล้านช้างและภูมิประเทศที่สวยงาม ทั้งนี้จังหวัดสกลนครยังเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญและหลากหลายในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และเป็นจังหวัดศูนย์กลางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศูนย์กลางทางการศึกษา อันเป็นสถานที่ตั้งของสถานศึกษาขนาดใหญ่

ทว่าในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเด็กและเยาวชนไม่ได้เรียนหนังสือ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ถูกปล่อยปละละเลย เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน แรงงานเด็ก ขอทานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กถูกทำร้ายหรือถูกข่มขืน เด็กไร้สัญชาติ เด็กติดเอดส์ ซึ่งเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และนับวันมีจำนวนมากขึ้น สถานการณ์นักเรียนด้อยโอกาสจำแนกรายภาค พบว่า ภาคเหนือ มีอัตรานักเรียนด้อยโอกาสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.00 ของจำนวนนักเรียนในพื้นที่ทั้งหมด เมื่อจำแนกประเภทความด้อยโอกาส พบว่า ส่วนใหญ่เป็นและนักเรียนยากจนร้อยละ 94.14 และเป็นเด็กด้อยโอกาสที่เป็นเด็กไร้สัญชาติและมีพ่อแม่ที่ไร้สัญชาติ คิดเป็นร้อยละ 52.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 745,392 คน

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์สาเหตุต้นทางของปัญหาของเด็กและเยาวชน นอกระบบการศึกษาในจังหวัดสกลนคร ทั้งหมด 6 กลุ่มปัญหา ได้แก่ 1) กลุ่มเด็กที่ใช้แรงงาน คือ เด็กที่ถูกกดขี่ด้านรายได้ ค่าแรงให้ต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาที่ตามมาคือ เด็กมีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ ทำให้เกิดวงจรการกระทำความผิดทางอาญา นำไปสู่ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม 2) กลุ่มคุณแม่วัยใส (เด็กท้องไม่พร้อม) คือ เยาวชนช่วงอายุระหว่าง 15 - 25 ปี พบว่าปัญหาเกิดจากหลายสาเหตุ ตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวมีภาวะยากจน ไปจนถึงขาดความรู้ในการคุมกำเนิด ทำให้ต้องออกจากระบบการศึกษากลางคัน เพราะตั้งครรภ์และเกิดเป็นปัญหาหย่าร้าง ทำให้กลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวขาดโอกาสในการประกอบอาชีพและการศึกษา 3) กลุ่มเด็กครอบครัวแห่งกลาง เกิดจากครอบครัวทิ้งให้เด็กอยู่กับปู่ย่าตายาย ทำให้ขาดความอบอุ่น ขาดคนให้คำแนะนำในการใช้ชีวิต ครอบครัวปล่อยปละละเลย จนเกิดปัญหาติดเพื่อน ติดเกม จนเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

4) กลุ่มเด็กเปราะบาง ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวยากจน ขาดความอบอุ่น ครอบครัวหย่าร้าง ขาดโอกาสทางการศึกษา มีทั้งกลุ่มเด็กที่มีปัญหาเรื่องยาเสพติด เป็นกลุ่มแก๊งทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง ขาดทักษะชีวิต ติดพนัน ติดเกม ระบบการศึกษาไม่เอื้อให้เด็กเข้าไปเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มเด็กมีความเสี่ยงทั้งในเรื่องยาเสพติด ท้องไม่พร้อม และพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง 5) เด็กกำพร้า กลุ่มเด็กกำพร้าส่วนใหญ่มาจากปัญหาครอบครัวหย่าร้าง แม่วัยใส ถูกทอดทิ้ง หรือ

พ่อแม่เสียชีวิต ปัญหาของกลุ่มเด็กกำพร้าคือ อยู่ในภาวะยากจน ขาดความอบอุ่น ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต พัฒนาการทางกายและจิตใจช้า ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดทักษะชีวิตและเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าสู่เด็กแก๊ง ติดยาเสพติด ตลอดจนการกระทำความผิดต่าง ๆ

6) เด็กยากจน คือ เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ครอบครัวอยู่รวมกันหลายคน ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก รวมถึงลูกของกรรมกรก่อสร้างตามแคมป์ก่อสร้าง หรือเด็กจากครอบครัวที่อยู่ในชุมชนทุรกันดารห่างไกล ขาดโอกาสในการเข้าถึงและพัฒนาตัวเอง โดยเฉพาะด้านการศึกษา ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับเด็กนอกระบบการศึกษาเป็นภาพปรากฏทั้งในระดับรายบุคคลและในระดับพื้นที่ชุมชน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการปัญหาด้านการศึกษาของเด็กนอกระบบเชิงพื้นที่จังหวัดสกลนคร

สืบเนื่องจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา โดยเครือข่ายเชิงพื้นที่: ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัดในปี 2563 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์) จึงได้ขอค้นพบปัญหา รวมถึงการเข้าถึงเด็กนอกระบบการศึกษา รูปแบบการช่วยเหลือ และรูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูและเด็กนอกระบบการศึกษาทั้ง

6 กลุ่มปัญหา ได้แก่ กลุ่มเด็กที่ใช้แรงงาน กลุ่มแม่วัยใส กลุ่มเด็กครอบครัวแอ่งกลาง กลุ่มเด็กเปราะบาง เด็กกำพร้า เด็กยากจน ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น จากรูปแบบในการเข้าถึงและรูปแบบในการช่วยเหลือสนับสนุนนั้น ทำให้กลุ่มเป้าหมาย ชุมชน รวมถึงบุคคลในพื้นที่เกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ จึงทำให้เกิดการเชื่อมประสานเด็กนอกระบบการศึกษา และรอคอยการสนับสนุนเพื่อต่อยอดในระยะถัดไป ด้วยเหตุนี้โครงการฯ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการต่อยอดการทำงานในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น จึงคัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินงานที่มีศักยภาพและมีผลการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาไปสู่การเกิดเป็นพื้นที่การเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้ คือ จังหวัดสกลนคร ซึ่งทุนเดิมจังหวัดสกลนครมีครูนอกระบบการศึกษาที่ผ่านกระบวนการอบรมพัฒนาศักยภาพจำนวน 10 คน และเด็กนอกระบบการศึกษาจำนวน 53 คน เด็กนอกระบบการศึกษาในกระบวนการยุติธรรม 36 คน รวมเด็กนอกระบบการศึกษาจังหวัดสกลนครทั้งสิ้น 89 คน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอากาศอานวย เดิมใช้เป็นศูนย์สร้างโอกาสและสรรหาทรัพยากรเพื่อมุ่งหวังให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งหวังให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิม ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การรู้เท่าทันโลกเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน อารมณ์ สังคม สติปัญญา การพัฒนาตนเอง ซึ่งองค์ประกอบภายในอาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่

1. ห้องแสดงวัฒนธรรมไทย
2. ห้องสมุดชุมชน
3. ห้องอินเทอร์เน็ตชุมชน
4. ห้องวิชาการชุมชน
5. ห้องเรียนรู้กลุ่มอาชีพ
6. ร้านค้าชุมชน
7. ลานกิจกรรมการสร้างภาวะผู้นำศูนย์ประสานงานด้านเด็กและเยาวชน
นอกระบบการศึกษา

หลังจากโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่: ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ประสานความร่วมมือกับเทศบาลตำบลอากาศอำนวยเพื่อใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นพื้นที่ในการค้นหา ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพ และสนับสนุน รวมทั้งจัดกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยใช้เครื่องมือการค้นหาตนเอง (Who am i) การเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ รวมไปถึงแนวทางการสร้างรายได้ด้วยโมเดลธุรกิจ (Business model canvas) โดยได้สนับสนุนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่อากาศอำนวยและพื้นที่โดยรอบจำนวน 16 คน ประกอบด้วยอาชีพที่สนับสนุนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้แก่ ร้านขายน้ำปั่น ช่างซ่อมอิเล็กทรอนิกส์ ช่อมรดกจักรยานยนต์ ตัดผมชาย ฯลฯ

นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอากาศอำนวยยังร่วมมือกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร เป็นหน่วยแรกรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เรียกว่า ‘ศูนย์พินิจเด็กและเยาวชน’ เมื่อเด็กและเยาวชนที่พ้นโทษกลับคืนสู่สังคม ศูนย์พินิจเด็กและเยาวชน จะคอยเป็นหน่วยติดตาม และคอยให้คำแนะนำเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางเหล่านี้ไม่ให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ช่องทางการติดต่อ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

สำนักนวัตกรรมการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

โทรศัพท์ 0-2079-5479 กด 3 มีอถือ 061-969-1364 Line: @eef64

@ eef community@eef.or.th www.eef.or.th ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน